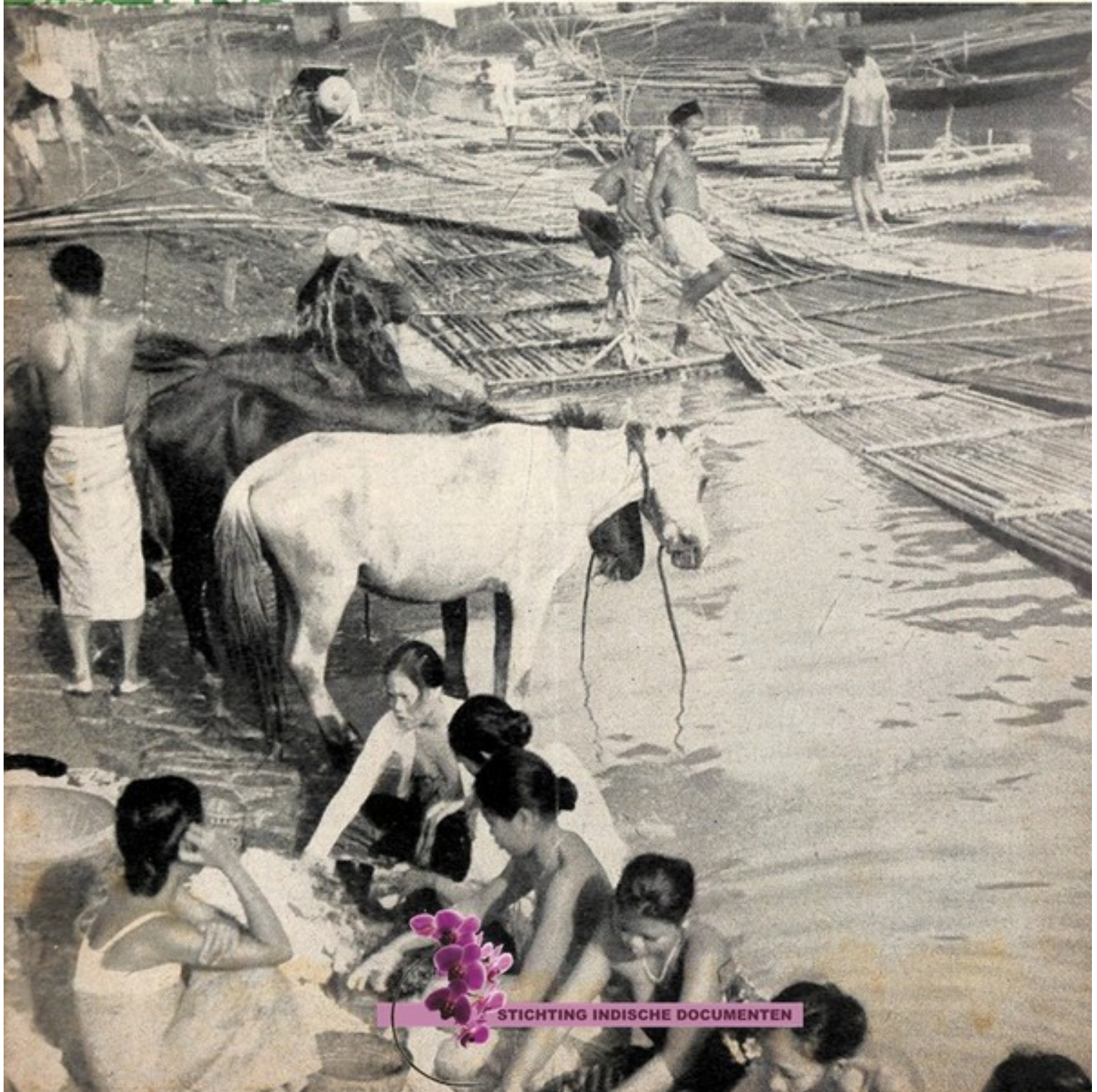

No 19 - 15 APRIL 1962 - 50 CENT

تونس تونس

HET ENIGE INDISCHE BLAD TER WERELD

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

„Jabferbaal. Ebbebeur“

Ik geef altijd mijn gelezen bladen door aan kennissen, maar hoewel zelf témpé's ergeren zij zich ook aan het z.g. petjob, waarop steeds mijn antwoord: „Dit is juist muziek in mijn oren, hierdoor beleef ik mijn jeugd steeds weer opnieuw“. Maar misschien hebben zij in de jaren 1906—1908 nooit in de N.I.S. gezeten, die om half zes richting Broemboeng, Tanggong, de jacht streken aandeed met conducteurs langs koperen stang bij komt buitenom voor de kaartjes. Daar zat je dan, met al die kontjo's, de spuiten op je knie en de eue bij kijk alsmaar naar de beweren van de andere, van tjies tot bleór cal. 12. Nu wat was het heerlijk om in dit specifieke taalje je te laten gaan, en „je moet beloven ister daarbij de botja's van directeur Erompio en andere hobe kang's, en deze zij spreken en adoe-tangan op de middelste bank net alstiepië van boom-klér, soms zij heten ook zo, of worden zo genoemd.

Als niet zo, niet lekker toch. Wij wisten wel, de slof van Ma of de djitak van Pa erbij te pas kwam, want zachtzinnig was de opvoeding toen nog niet, maar zo waren wij op school, dan was het weer precies als in de trein. Ach ik zie het weer, ga ik op dit chapter door ik kan er niet mee opbouden, en toch was het oorspronkelijk bedoeld, als een zakelijke soer-rat. Uren kunnen wij immers achtereen over deze heerlijke tijden blijven spreken. Neemt U het mij niet kwalijk en ik eindig dan ook met de wens dat de Tong-Tong blijft slaan, opdat senslotte ook zij, die nog niet dit geluid horen, zich toch uiteindelijk te luisteren leggen en zich achter uw banen scharen.

A. W. F. DE JONG

Mijn hemel ja, die onvergetelijke vroege ochtenden. Met het sadoetje naar het station. Kartjes idjoe met vruchtenverkopers, stationsklerkjes, enz. De geur van je geweerriem, de Eli-patronen, de „zelfgerolde“, de slome gesprekken, de vurige Baron van Münchhausen-verhalen ja, zeg dat wel, ook (en juist mét) die „hoge kang's“, die Goddank één dag van de formaliteiten thuis afwaren en ons taalje

met enthousiasme leerden om daardoor nóg meer „insider“ te zijn...

Het eerste ochtendgloren was even blauw als de lopen van je Sauer, de kopi toebroek op zo'n vergeten stationnetje in de ochtendnevels, de getoek of tales, de wandeling terug langs de baan waar je de boesjboesj binnenging. Een wonderlijk rijk leven, ver weg van alle taal-fatoen en standsfatoen, waar je gewoon ech-te-mensen-onder-mekkaar was. Beste de Jong, discussieer er maar nooit over met anderen. They never understand.

Maar vraag toch eens, waarom ze Tong-Tong zo graag gratis meelesen. T.R.

MEELEZEN

Lees altijd met veel gevoegen Tong-Tong. Als er kennissen komen, mogen ze het aan de buitenkant bekijken; aan klaplopers heb ik een bekel. F 10,— per jaar is heus wel op te brengen, als ze b.v. per maand één pakje sigaretten minder roken, en dat is nog goed voor de gezondheid ook.

Daar mijn dochter bij mij inwoont, hebben wij twee bladen per keer, maar ze déntk er niet aan te bedanken als abonnee. Ga rustig door en laat de griepers maar kletsen.

C. B. Th. WIJTMAN

Wij beschouwen het meelesen niet als klaploper. Er zijn vele oorzaken, die ook gelden voor andere tijdschriften. Tot onze verbazing zagen wij o.m. dat het bekende Am. weekblad „Time“ met een miljoenenoplage ook een advertentie richtte speciaal tot de meelezers. En tot de lezers om meelezers te bewegen zélf een abonnement te nemen. Afwijzing en critiek zijn geen goede middelen om lezers te winnen. Omdat we nooit weten welke (eventuele serieuze) bewegtedenen mensen nopen te aarzelen. Ongetwijfeld kent hr. Wijtman (en elke lezer) zijn pappenheimers ook wel. En weet dus iedereen welke gedragslijn gevolgd kan en moet worden. Verget echter nooit dat het onze VRIENDEN zijn die meelesen!

Zeer binnenkort verschijnt:

„NJAI DASIMA“

(Het slachtoffer van bedrog en misleiding)

Een historische zedenroman van Batavia, door

A. Th. MANUSAMA

Een „uitgestorven“ boek, door Tong-Tong opnieuw uitgegeven in beperkte oplage, uitsluitend voor abonnees van dit blad.

Typografisch uitstekend verzorgd, geïllustreerd, in pocket-vorm

f 2,50

Een zeldzaam juweel in iedere Indische boekenkast. Bestelt en gireert tijdig.

(Hierna op komst: „De schoonste triomf van een Indo-detective“)

BIJ DE VOORPLAAT

„Maar de armste mensen zijn zindelijk in Indonesië — veel zindelijkër dan de doorsnee Engelsman — en ze stellen er prijs op enige keren per dag een bad te nemen“, constateerde met verbazing en bewondering de Britse journalist James Mossman. En hier zien we dan zo'n Indonesische „badgelegheid“. Geen marmeren of geglazuurde baden met douche's en gedisinfecteerd water, maar God's eeuwige bronne rivieren onder God's eeuwig azuren luchten.

Mensen baden samen met paarden en wassen hun kleren en rijst. Klaterende gesprekken van vrouwen, schaterend gelach van kinderen, de vrolijke rhythmische klop van geslagen wasgoed. De zon die recht boven het water staat, altijd. En mee helpt het water te ontsmetten. Want vreemd: hoe veel dit water ook is, de baders hebben een gezonde, sterke, glanzende huid. En wat er aan microben binnenkomt, schijnt zoveel anti-toxinen te kweken dat al-lemaal gezond zijn en sterk.

Hier ook is geen valse gêne, maar „een weldadig aandoende onberangtheid als bij dieren in een maagdelijke natuur“, zoals een ander Engels schrijver zei. Is het daarom dat elk kijkje op zo'n kali elke Indischman goed doet, elke fotograaf verrukt en onze redactie zonder aarzeling deze plaat deed kiezen als de plaat van de week?

Wonderlijk schoon Indië, wij vergeten U nooit!

Foto voorpagina uit: „The Java Gazette“.

Tong Tong

6e JAARGANG No. 19

Onafhankelijk Indisch Tijdschrift
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag
Tel. 542.542 - Giro 6685

Verschijnt:

de 15de en 30ste van elke maand

Prijs: per nummer f 0.50

per kwartaal f 2.50

per halfjaar f 5.—

per jaar f 10.—

Betaling geschiedt altijd VOORUIT
ABONNEMENTEN BUITENLAND
(per jaar):

Australië:

p. luchtpost: f 45.—; p. zeepost: f 15.—

Nieuw-Zeeland, Zd. Afrika, Brazilië:

p. luchtpost: f 33.—; p. zeepost: f 15.—

Nieuw-Guinea, Canada, U.S.A.:

p. luchtpost: f 27.—; p. zeepost: f 15.—

Suriname, Antillen:

p. luchtpost: f 21.—; p. zeepost: f 15.—

West-Europese landen:

p. luchtpost: f 15.—

Agente voor Canada: Mevr. E. le Sueur-Zimmer, 1 Richview Side Road, RR 1 Islington, Ontario, Canada.

Agent voor Amerika: Roy J. Stevensz, 7919 Chatfield Ave, Whittier, Cal., U.S.A.

Uitgave GAMBIR
Uitgeverij voor Oost en West

Onder redactie van
TJALIE ROBINSON

Zoekt op basis van de nuttige ervaringen in de Gordel van Smaragd nieuwe interesses in Nederland te wekken voor de Tropengordel.

Goed lezen, onthouden, meewerken!

TONG-TONG INTERNATIONAL

Wat is dat, Tong-Tong International? Een club? Een handelmaatschappij? Een idee? Niets van dat alles en toch alles tegelijk. De sleutel tot dit raadsel heeft U in uw hand: dit blad.

Slechts weinig lezers hebben overzicht genoeg kunnen ontwikkelen op de groei van dit blad in de afgelopen jaren om te weten wat er vervallen en verloren is geraakt in de kring van vele duizenden gezinskernen, die Tong-Tong lezen. Maar ook wat erin hervonden is, opnieuw geformuleerd en zoekend naar een nieuwe en veel betere bestaansvorm.

Tong-Tong is een „Serrez les rangs!“ van de Indischgast. Verknocht aan het mooiste dat ons leven kende in het oude Indië en daarvoor verbonden tot een onverbreekelijke vriendenkring, hebben wij elkander teruggevonden tot in de verste uithoeken van de wereld en het contact niet alleen hersteld, maar „gesambald“ met een verlangen om opnieuw samen te werken.

Twee bewustheden zijn in de afgelopen jaren gegroeid:

1. Tong-Tong is géén makkende afzondering van een „wegstervende“ Indische groep in Nederland, géén weemoedig verwijlen in een passief heimwee; géén warmgehouden controverse tussen Nederland en Indië (Indonesië), maar:
2. Tong-Tong is een bewuste en energieke poging van internationaal denkende mensen om het rijke geestelijke leven met andere rassen, volken, zeden en gewoonten vast te houden en tot nieuwe ontwikkeling te brengen.

Dit is niet zo maar een plannetje, uitgebroed door een fantast. Dit is ik zou haast zeggen uit zichzelf meer en meer gegroeid. Elke post brengt er de bewijzen van; elk nummer groeit de stapel Tong-Tongs die naar het buitenland gaan. Elke keer als we de namen lezen op brieven met de wonderlijkste postzegels, dringt weer opnieuw tot ons door hoe wonderbaarlijk het Lot ons geleid heeft: schijnbaar verstrooid als stof in de wind en voorgoed verdwenen, is De Grote Indische Familie één gebleven.

Onze broeders en neven en nichten en vrienden en vriendinnen zijn Amerikaan geworden of Nieuw Zeelander, Argentijn of Chinees, Mexicaan of Indiër, Canadees of Indonesiër, Australiër, Spanjaard, Fransman, Duitser, Zuid-Afrikaan, Braziliaan. Trouwe lezers zitten hoog in de Rocky Mountains of op een atol in de onmetelijke Pacific Ocean, in Chinese petakwoningen in Hongkong of hacienda's in Zuid Amerika, in bungalows in Centraal Afrika en in glazen flats in Zweden, in papieren huizen in Japan en in de bamboe pondoks in Indonesië.

Zij eten de wonderlijkste spijzen, spreken onverstaanbare talen, kleden zich soms zoals ze eens alleen durfden te doen op een bal costumé in de Dierentuin, bedrijven nieuwe vormen van politiek en hebben nieuwe zeden en gewoonten.

En allemaal zijn zij Indischgast gebleven. Zij allen veren op met glinsterende ogen als ze namen horen vallen als Glodok, Simpang, Braga, Modjopangoeng, krossie males, sambal-kemiri, Kali Besar, Bak Bish en „Nooit te leuk, Peh!“

„SCHOOON VER VAN U...“

Een klein gedeelte van de Tong-Tong's, die iedere keer weer naar onze buitenlandse abonnees worden gestuurd.

Gekke, wonderlijke, respectabele en dierbare Indischgast! Of je nou bruin bent of blank, toewan besar of assistent weegbrugger, koppige aardappelvreter of petis-smulpaap. Halve Groninger/Ambonnees, knoort-echte Mokumer-van-Pengalengan, Fries/Soendanees of toeroenan van de VOC-tijd met Spaans, Balisch, Limburgs, Atjehs, Frans, Zweeds, Javaans, Schots, Chinees bloed in de aderen en een stamboom waar het duurste blauwe bloed niet tegenop kan..., kortom: Tong-Tong-lezer, knorrige, vergevensgezinde, opvliegende, sentimentele vreemdeling.

Je hebt een nieuw tehuis: deze Tong-Tong International!

Tong-Tong International is „een huis met vele woningen“, een hoofdgebouw (Neder-

HANS CHRISTOFFEL †

Op woensdag 4 april is te Antwerpen in de ouderdom van 97 jaar overleden de beroemde v.m. Kapitein van het Kon. Nederlands-Indisch Leger Hans Christoffel.

In Zwitserland geboren, kwam hij in 1886 naar Nederland, waar hij in Harderwijk soldaat werd en nog in hetzelfde jaar naar Ned. Indië werd uitgezonden. Dank zij zijn buitengewone moed, beleid, trouw en grote energie werd hij in 1903 benoemd tot 2e luitenant. Hij was schitterend gedecoreerd en was een van de „grandes Capitaines“ onder van Heutsz, van Daalen en Swart. Hij was getrouwd met de dochter van de oud-burgemeester van Antwerpen en vestigde zich daarom aldaar na zijn pensionering in 1910. Uiteraard komen wij later nog uitgebreid terug op deze bijzondere figuur. Moge hij in vrede rusten!

REDACTIE

land) met vele paviljoens. En de kans is groot dat sommige paviljoens groter gaan worden dan het hoofdgebouw. Dat betekent dus dat de stelregels van het hoofdgebouw niet maatgevend kunnen blijven voor de paviljoens — noch politiek, noch raciaal, noch cultureel. Wij zijn opnieuw verdraagzaam bij elkaar, zoals we eens buurman Oemar Saleh en buurman Tan Eng Djie hun eigen leven gunden.

Dat betekent dat er meer aandacht moet groeien voor wat er in sommige paviljoens aan het opbloeien is. Dat betekent dat er van onze staf-Nederland (h'm!) af en toe mensen op reis moeten gaan om elders te helpen opbouwen. En Indischgasten met een andere nationaliteit af en toe hier gaan werken. Want waar zoveel levensvormen aanwezig zijn, zijn ook cultuurwaarden en handelswaarden aanwezig, die nuttig geëxploiteerd kunnen worden.

U uit Indië weet allemaal hoe rijk onze tafel was, omdat ook de Indonesische en de Chinese tafel gastvrij opgenomen werden. We konden de aardappeltjes met het biefstukje regelmatig afwisselen met de rijsttafel, de gado-gado, de bamie. Zo kan onze geestelijke tafel nu opengesteld worden voor de waarden die onze vrienden uit Mexico, China, Afrika, Perzië ons kunnen brengen. Hieraan beginnen we in dit jaar hard te werken.

En nu zegt U: voor zo'n klein blad, is dat niet al te veel hooi op de vork? Waarde lezers, het IS er al op! Mouwen opstropen, tanden op mekaar, „hantem teroes!“

TJALIE ROBINSON.

P.S. Hebt U al een abonnee gewonnen? Banjak terima kasih! Zo gaat het goed.

U kunt nu voor al Uw drukorders ook terecht bij **Tong Tong**

Wij nemen de grootste en ook de allerkleinste (visitekaartjes, briefpapier, etc.) orders aan.

Bestellingen en informaties te richten aan: De Redactie

Visitekaartjes per 100 f 8,30
per 50 f 5,30

Briefpapier kwarto, bedrukt
met naam en adres per 100 f 10,-
per 50 f 7,50

- ★ U betaalt niets meer dan waar ook
- ★ Er wordt aparte aandacht aan Uw werk besteed
- ★ U helpt Tong Tong opbouwen

Prijzen voor ander drukwerk en bestellingen bij redactie Tong-Tong

DE REDACTIE.

Dichterlijke Kapoeas herinneringen

Dari mana poenai melajang?

Dari mana kasih sajang?

(Maleise pantoen)

(Vert.: Van waar komt de drijf aangezweefd?)

Van waar komt de liefde?

Het was in 1934 in Sintang, aan de Kapoeas, dat ik mijn huisjongen met een klein boeketje orchideën uit eigen tuin, vergezeld van het bekende dubbele boodschappenleetje, uitzond. Hij bezorgde het bij de njonja pandita, de vrouw van een Amerikaanse zendeling, die onder de Dajaks van de Westerafdeling van Borneo, het evangelie bracht.

Toen de jongos terugkeerde, bracht hij van de Amerikaanse een briefje voor mij mee, waarin zij me bedankte voor de bloemengroet

en tevens vermeldde, wat volgens een Engelse dichter „Pope“ (niet de bekende William), de tien mooiste woorden in het Engels zijn. Enige dagen later vertrok ik voor een week-tournee naar de Boven-Kapoeas, in onze gouvernementshuisboot „Nellie“, gesleept door een met brandhout gestookt stomertje, maar ik vergat die Engelse woorden niet.

Het was een prettige reis langs de rivier, overdag zagen wij de krokodillen, zich zonnend op de oever, en eens de zeldzame zwarte ooievaar, langzaam langs de modderige oever stappend. Dikwijls zagen wij ook neusapen van boom tot boom springend, (zonder daarbij hun neus vast te houden, zoals een grappenmaker had beweerd). En 's avonds werd door ons gevist met een drietandige visspeer in

kalm water, voorzien van een „everready“ voor de verlichting van het donkere water, of door grote drijfnetten op de rivier uit te zetten tussen twee drijvende prauwen, stroomafgaand, waarbij grote vissen, van benedenstrooms komend, in onze netten verward geraakten.

Maar we moesten verder langs de rivier, met haar groene oevers, langs de drijvende sloeng, de waterplanten met lichtpaarse bloemen en de z.g. drijvende concessies, van kaap tot kaap, van bocht tot bocht.

Op één der volgende morgens deed ik mijn ontbijt met lekkere kwee mangkok en zwarte koffie, genietend, ook van oude herinneringen uit mijn jeugdijaren.

Op de „Nellie“ ontstond toen, indachtig aan de tien mooiste Engelse woorden het volgende gedichtje (waarbij voor het gemak van de lezers deze worden onderstreept). Na het keurig te hebben getikt, zond ik het per briefje, onder dankzegging aan de njonja pandita te Sintang.

THE VOICE OF NATURE!

Hush! You all who love a nature song of
mirth,

listen to the lullaby of murmuring beaches...

she sings me to sleep, my mother earth,

breaks out again in the luminous dawn of ages,

after the dark grey mist of times,

in the tranquil morning like coming from

above,

in strong clear sounds of merry chimes,

her golden melody of faith hope and love...

L. C. HEYTING TH. ZN.

Voorbij de dood

Dezer dagen las ik een boek dat verschenen was, geschreven door een Frans lucht-machtsofficier. Toen de Duitsers in de laatste wereldoorlog Frankrijk binnenvielen, wist hij uit te wijken om met de Franse vrije legers van De Gaulle verder te strijden. Zijn oude moeder was in Frankrijk achtergebleven, maar wist via een relatie toch regelmatig brieven aan haar zoon het land uit te krijgen. Hoewel briefverkeer in omgekeerde richting niet mogelijk was, schreef de moeder trouw haar brieven, elke week één, tot de laatste dag toe en de Fransen hun vrije vaderland weer binnentrokken. De officier haastte zich naar het adres van zijn moeder — om daar te merken dat zij al jaren dood was. Toen zij haar einde voelde naderen, had zij een groot aantal brieven geschreven en die met tussenpozen van een week laten verzenden om zo haar zoon het idee te geven dat zij nog leefde en om hem zodoende liefde en moed te geven om de lange oorlog door te komen.

Een eenzame en verlaten moeder in een ineenstortende wereld, levend voor haar zoon tot voorbij haar dood. Deze zoon begreep de volle rijkheid van deze filosofie. Aan haar nagedachtenis wijdde hij zijn boek.

•••

Als wij de stapels en stapels ingezonden copy lezen voor Tong-Tong en beseffen hoe wij nog voor jaren genoeg hebben, ook al zijn de schrijvers en schrijfsters misschien overleden, treft ons deze zelfde hoge opvatting van het verantwoordelijke onderschap. En nu niet van één persoon, maar van een hele groep!

Een hele groep, die gewaarmerkt als „die sentimentele oudjes“ ook sterven gaat. En waar helaas zoveel kinderen en kleinkinderen zich van afgewend hebben met een korzelig: „Ach, voorbij, voorbij! Aanpassen, aanpassen!“ Ergens is een soort blindheid. Een onvermogen om door het „onverwette verhaaltje“, de vergeelde foto, heen te kijken naar onsterfelijk karakter. Een onvermogen om de essentiële levenswaarden te zien, die slechts toevallig verbonden zijn aan een voorbij kleedje, maar in werkelijkheid eeuwig voortleven, overal op de wereld.

Een gebogen grijstaard in Wassenaar, een gerimpeld dametje in Hilversum, een nog wel jonger maar toch eigenlijk „bopeloos verouderd“ onderpaar in Bloemendaal, een knorrige wihbarige zeeman en een „koloniale diehard“ in Zeist zonder kinderen, maar met zorg voor andermaats kinderen, voor generaties die nog komen moeten.

Schrijf door, oude garde, schrijf door! Staar uw herinneringen en gedachten op of bewaar ze voorlopig. Wees niet teleurgesteld als plaatsing lang uitblijft of „men“ niet luisteren wil. U schrijft — net als die moeder — voorbij deze „oorlog“ van onzekerheden, vererving van oude waarden en speculaties op toekomstwaarden, naar een tijd dat andere zonen U lezen en herkennen en erkennen zullen.

Poekoel teroes! De laatste honderd meters van uw moeizame (en vaak verschrikkelijke) levenswedloop zullen een triomfale afsluiting zijn van een goed leven.

•••

Het bewijs? Nu al komen af en toe stukjes in Tong-Tong van mensen die inmiddels overleden zijn. Spreken de doden van vele jaren geleden tot U. En hoe! Zo actueel, zo levend alsof ze nu naast deze schrijftafel van Tjalie staan. Ab — in geen honderd imposante artikelen in de pers van vandaag kan ik vaak zoveel wijsheid, grote kameradschap en begrip vinden als in één kleine knipogend vertelde anecdoten van een ouwe planter, een Atjeh-Juselier, een „Mamma-Tjang“, een vergeten commies-BB.

Met die oude garde om me heen ben ik opeens niet bang meer voor nieuwe ondernemingen, zie ik niet op tegen grote reizen, ja zelfs niet meer tegen de Laatste Grote Reis, die ik eens ook zal ondernemen.

Want Tong-Tong spreekt en zal blijven spreken.

Wie oren heeft om te horen, die hore!

T. R.

Bij de kapper

Vanmorgen was ik bij m'n „lijfkapper“, die dit keer niet begon met de gespreksopening over het weer, maar met de vraag: „U gaat gauw weg, hè, mijnheer Robinson?“

„Hoezo?“ vroeg ik verbaasd.

„O, dat vertellen ze hier“, zei de kapper. „het huis is toch al verkocht voor zestig mille?“

„Zo zo“, zei ik, „en wie zijn die „ze“ die dat vertellen?“

„Och meneer“, zei de brave man bedremmeld. „dat zeg ik liever niet...“

„Ah zo“, zei ik nadenkend, „het is dus een geheime zaak. Tjalie verkoopt stilletjes het huis Pr. Mauritslaan 36 en smeet 'm stiekum. Niet zo best. En ook beroerd dat ze m'n plan doorzien hebben! Maar weet je, het huis naast het onze, van de overleden prof. Boerema, is verkocht. Voor hoeveel en aan wie weet ik niet. En gaat me ook niet aan. En bovendien is het huis Pr. Mauritslaan 36 nóch van mij nóch van Tong-Tong.“

Knip-knip-knip, praatje uit de wereld.

Voorlopig tenminste. Morgen is er weer een ander. Gisteren hoorde ik nog: „Tjalie, ben je ondertussen weer een paar maandjes weg-geweest naar Amerika? Daar wist ik niets van!“ Ik zou misschien niet meer slapen als ik wist wat er allemaal van me verteld werd en wordt. Misschien. Want een mens, die zo openhartig schrijft in de „Piekerans“ over zijn leven op straat, in de kampong en de Chinese kamp, schaamt zich niet gauw en is niet gauw boos.

Er zijn twee soorten Indischgasten blijkbaar: de Tong-Tong-makers en de praatjesmakers. De laatste categorie is verreweg het grootst en hoeft niet aan de Tong-Tong-tafel te zitten werken. Die zit druk aan bridge, thee- en borreltafels. Zullen wij het winnen of zij? Woerda!

T. R.

P.S. Als ik weg ga, zeg ik tijdig, en zeg ik voor hoe lang, waarheen en om welke redenen. Voorlopige informaties: rechtstreeks bij Tjalie en niet anoniem, please.

Suikerfabriek Bagoë, Kraksân
Na het middagslaapje heerlijk theedrinken in de tuin. Sinjo fris gebaad bij baboe in de slendang

CRUYS VOORBERGH

Overal in de Pers zijn de laatste maanden naar aanleiding van zijn 40-jarig toneeljubileum artikelen verschenen over Cruys Voorbergh, waaruit een beeld van deze merkwaardige mens, acteur, auteur, schilder, poppenmaker, naaldkunstenaar en wat niet al, naar voren komt. Men heeft ze in alle bladen kunnen lezen. Een uitgebreide reportage verscheen in de Haagse Post van 11 maart.

Waarom wij dan in Tong-Tong nog een extra belichting van deze grote figuur geven? Omdat hij een van ons is. Die zich ook met hart en ziel, met zijn hele wezen als een van ons beschouwt. In de meeste besprekingen wordt even, terloops, opgemerkt dat hij in het Probolinggo geboren werd (dat was nl. op de suikerfabriek Bagoë, in Kraksân) en dat hij met zijn ouders naar Holland vertrok toen hij twee jaar oud was. Meer niet. Maar waar wij in Tong-Tong het licht op willen laten vallen is juist het eurotropische in zijn wezen, de samenvloeiing van Oosterse zowel als Westerse eigenschappen van geest en gemoed, die een mens tot een totaliteit maken.

Heeft U ook wel eens aan zo'n prachtige goudoorweven kaim zitten peuteren, er zo'n glinsterend draadje uitgetrokken, en toen... hé, daar zat je heel ergens anders, aan een heel onverwachte kant, midden in een ander patroontje. Maar er was een draad die er heen leidde, en al die draden tesamen vormen het prachtige patroon in zijn geheel. Nou, zo gaat dat ook als je met Cruys Voorbergh praat. Je begint ergens... en plotseling zit je op een héél ander terrein! Midden in een andere structuur, van mens én wereld. En zo verhuis je steeds van de ene mens naar de andere, van de ene wereld ook naar de andere. Dat is Cruys: een samenselling van werelden. Hij was twee jaar oud toen hij uit Indië wegging, toch wist hij de smaak van de mangga. Ik voor mij ben er van overtuigd, dat hij die als kleine peuter van zijn totok-moeder wel nooit zal hebben gekregen, maar dat de baboe die hem in haar slendang droeg, de lieve sinjo wel een lekker stukje zal hebben toegestopt).

De steer van het Oosten is in hem ingebouwd, zegt hij. Toen hij als volwassen man in 1936 voor het eerst weer naar Indië ging was alles volkomen vertrouwd. Hij weet zich zeker te herinneren dat op de weg naar Holland in Singapore de Chinezen in rose en gele zijde gekleed waren. Deze registratie bij een tweejarig kind: het ik-bewustzijn is wel heel vroeg gekomen.

Wij hebben het — natuurlijk — over al of niet teruggaan naar Indonesië. Zou U willen? vraag ik. Dolgraag! zegt hij. Ja, zeg ik, maar de toestanden zijn er nu anders. Ach het land blijft hetzelfde, en de mensen eigenlijk ook wel. Nou, zeg ik, misschien kan 't ook wel, over een jaartje, twee misschien. Als de toestand opgeklaard is. Zo kan 't toch niet lang meer blijven... Dit is hij met mij eens. Maar dan zegt hij: Maar dan zal ik te oud zijn. Ik ben drie-en-zestig! Hij coquetteert een beetje met zijn leeftijd. Nou, zeg ik, wat dan nog.

U is toch nog zo vitaal. En U weet zelf best, dat leeftijd op zich niets zegt! Dat geeft hij toe. En meteen maakt hij alweer plannen: Tot slot heb ik mijn bevoegdheid M.O. tekenen; ik zou misschien les kunnen geven. Natuurlijk, zeg ik. En ik denk daarbij dat leerlingen gelukkig mogen zijn les te krijgen van een man als hij. Altijd heeft hij wat onderhanden, omhanden, in handen, deze bewegelijke en altijd bezige man. Forse handen zijn het, opvallend fors, en ik verbaas me hoe hij daarmee het fijne, uiterst minuscule werk kan maken. Hij laat me zien waar hij — onder andere — nu mee bezig is: een kostuum voor een pop uit de tijd van de Kruistochten..... Een diepgloeiende wijnrode lisp fluweel, omzoomd met een vingerbrede gouden band, waarop héél fijne kraaltjes. Ik zeg: — met vrouwelijke deskundigheid — hoe is het mogelijk, die kleine priegelkraaltjes; dat U die erop aanbrengt! Die kraaltjes zegt hij, het héle bandje heb ik op de naald gemaakt.

Hoe is 't mogelijk, roep ik, hoe is 't mogelijk? En ik denk: een duivelskunstenaar noemen ze hem. Dat is een juist woord, ook voor dit. Hij laat me nog een onderdeel zien voor dit kostuum. Een geheel van gouddraad geweven lapje, met robijntjes versierd. Ik sta sprakeloos!

En dan springt het gesprek weer over op iets anders. Een vraaggesprek met Cruys Voorbergh gaat niet over hem; hij is even geïnteresseerd in de ander. Hij is zo geïnteresseerd in wat Tong-Tong wil en doet, hij zit er eigenlijk al midden-in! Wij hebben het over zijn kostuums, hier in het Kostuum-museum aan de Lange Vijverberg, waar hij zojuist Mevrouw Kennedy heeft rondgeleid, en hij zegt iets over zijn Indische kostuums. Ik veer op: Indische kostuums, zijn die daar óók? maar daar moeten we samen toch wat mee doen. Daar zoekt Tong-Tong naar. De Stichting Tong-Tong. Ik leg hem in een paar woorden uit wat de Stichting wil: de geschiedenis van de Nederlander in de tropen vastleggen. Wij hebben hier in Holland op vele plaatsen verzamelingen van Indonesische kunstvoorwerpen en klederdrachten. Maar waar is 't leven van de Nederlander in de tropen uitgebeeld: de man van tempo doeloe in zijn slaapbroek en kabaja, de njonja besar in sarong en kabaja. Waar is de Resident in zijn uniform, met de gouden pajong. Breton de Nijs heeft nu die tijden in foto's uitgebeeld in zijn boek Tempo Doeloe. Maar wij moeten dit ook in een museum samenbrengen, om het publiek aanschouwelijk voor te lichten. Ik zeg: gaan we een Tentoonstelling maken? Natuurlijk, zegt hij, meteen enthousiast. En we constateren: er is nog zo veel te doen!...

Hij vertelt over zijn interesse voor klederdrachten; hoe hij niet kon aanzien dat het moois uit vroeger tijden zo maar zou verdwijnen. Hoe hij redde wat hij redden kon. Tijdens de oorlog schreef hij: Erfenis van Eeuwen. Van dit boek zal binnenkort een derde druk verschijnen. Ik neem me vast voor het te lezen.

En dan zitten we plotseling weer in Indonesië. Als ik hem vraag of hij misschien de legende kent van de Katté-kip, uit Koeningan, brengt dit weer een associatie: hij staat op en loopt naar een kast. Haalt daar een zilveren gendhi uit, een prachtig staaltje van zilver-smeedkunst. Kijk, zegt hij, afkomstig uit de Kraton van Cheribon. Heb ik zo maar van een djoelan gekocht. Zo wordt daar al het moois verkocht. Tegen de zilverwaarde. Is het niet om te huilen? En terwijl hij naar me toe loopt om mij dit sierlijke voorwerp van nabij te laten zien, valt het met een luid „gelandang-gelandang” op de vloer, als werd het hem

(Lees verder pag. 22)

De kleine Cruys (toen nog Erni)
Op welke zomerdag zouden we hier in holland baby zo maar in z'n bl...tje in 't gras leggen?

De Tortelduiven

Om de schrijfster van „Koe-ge-roek” wat meer te vertellen van de duivensorten uit ons „Lost Paradise” wil ik haar allereerst een klein hulpmiddel aan de hand doen, waardoor de handpalmen een holte vormen zodanig dat er ook een opening gevormd wordt door de twee duimen. Door met de mond te blazen vanaf de gebogen duimkootjes, kunt U de diverse duivengeluiden uitmuntend nabootsen hetgeen ik in ons oude land altijd deed op duivenjachten, en nog hier in Holland.

Perkoetoet. De geluiden zijn: „oer-te-koek-koek-koek”; hoe langer de uithaal „koek” herhaald werd, hoe duurder en heiliger de vogel. Ook werd gekeken naar het aantal pootschubjes, hoe meer hoe duurder. Het aftellen geschiedt van de dij af, dus van bovenaf naar de tenen/toe als volgt: „Seri, noto, kolo, broto”, net zoals kinderen bij een spelletje aftellen 10 pond peulen 10 pond spek. De betekenis is de volgende:

seri = vredig, rustig (dus predicaat djempol);
noto = schikken, regelen (ada baik djoega);
kolo = lus, strop (djelék);
broto = helemaal beroerd (paling djelék, alleen maar goed voor goreng).

Tekoekoer (derkoekoer), „te-koe-koer-koek”.
Ringduif (deroeh, teroeh): „koerk(kort)-(lang)-koerk(kort)-koerk(lang)”. Dit geluid maakt ook de Turkse tortel, die hier in Holland in de lente en zomer te beluisteren is. **Hollandse bontduif**: „Kroekkoekkoekkoek” (lager van toon dan de vorige vogels).

Een ezelsbruggetje om deze geluiden te onderscheiden is het volgende verhaaltje: In een tuin in Holland was iemand aan het graven van een gat in de grond met de blote hand. Het publiek bestond uit een perkoetoet die alsmaar koerde „ôdjô ketekoo”, (bis) (ver-

zwik je hand niet); een ringduif die koerde „sing djeroo, sing djeroo (diep graven) en toen de man zijn hand toch verzwikte zei de Hollandse houtduif „beroerd, beroerd”!
Een leuke anecdotie is ook de volgende. Uit het bungalowpark Sestri Levante kon je elke ochtend de Italiaanse jagers met een kooitje waarin een lokduif zat, zich naar hun loerhut-

De Perkoetoet

Uit: „Dierkunde” van Dr. H. C. Delsma.

ten zien begeven. Op het terrasje gezeten, heb ik ze vaak op stang gejaagd door het geluid van wilde tortelduiven na te bootsen.

Ook is het leuk in het voorjaar het geluid van de koekoek met deze methode na te bootsen, hetgeen tot gevolg heeft dat de koekoeken soms geen raad meer weten en als gekken her en derwaarts vliegen!

J. POTHOFF

„Koe-ge-roek”: dit geluid wordt inderdaad voortgebracht door de *Poeter Bengala*, zoals deze duif onder de Indonesiërs bekend staat. Door de Indische Nederlander schertsend genoemd „Boeroeng tiberroerd”. Deze Poeter plant zich ook in gevangenschap voort. Vooral in Djokjakarta legt de toekang boeroeng zich toe op het kweken van kruisingen van Poeter en gewone huisduif. Met een *Blaster* (bastaard) verdient hij een aardig duitje. Aan kleur en geluid is deze *Blaster* gemakkelijk van de ouders te onderscheiden.

Tekoekoer (Maleis), **Tikoekoer** (Soendanees) en **Deroek** (Javaans) is één en dezelfde woudduif, ongeveer dit geluid voortbrengend: „ti-koe-koer-koer”. Volgt een tweede „koeh” als slot, dan is het een zeldzaam exemplaar waarvoor liefhebbers graag een niet onbelangrijk bedrag over hebben. Geluk aanbrenghend? In T.T. van 15 februari 1960, blz. 9 vertelde ik iets meer van de bij Indonesiërs, Chinezen en ook vele Indische Nederlanders vereerde Perkoetoet.

NAP.

„Koe-ge-roek” of „Hoe-be-roerd” is het geluid van de Bengaalse duif, een ongeveer roomkleurige bastaard met zwarte ring om de hals; wordt erg mak en vermenigvuldigt zich vlugger dan de andere hierna genoemde duiven. Deze bastaards worden „Hoe-be-roertjes” genoemd.

Perkoetoet (tortelduif), kleur: grijs geschubd; geluid: „hoere-ke-te-koek” (normaal); twee maal „koek” (telook ro); driemaal „koek” (telook teloe, heel kostbaar voor liefhebbers).

De Gordel van Smaragd

O, land van mijn dromen,
Met uw bergen, dalen en ravijnen,
Uw schoon geboomt en kabbellende stromen,
Getooid met groene rankgordijnen,
Als straks bij het ochtendgloren,
De gouden zon U lieflijk omstraalt,
Weet U een ieder te bekoren,
Totdat de avond daalt.

Hoe verbijsterend mooi zijn Gy,
Met uw eenwiglijk, jeugdelyk gelaat,
Gy bemint een ieder, ja ook mij,
Tot zelfs ieder onverlaat.
Mijn geboortegrond, mag ik U noemen,
Helaas niet mijn vaderland,
Maar altijd zal ik U blijven roemen,
Al zit ik hier in 't koude Holland.

Mijn speeltuin van lang verstolen dagen,
Het valt mij zo zwaar, van U te scheiden,
Hebben wij jegen U misdragen,
Dat U zich van Holland laat scheiden?
Nimmer zal ik U vergeten,
Tot aan mijn laatste sterfensuur,
Dat God mij verhore, mijn gebeden,
Om kort hier te zijn, niet van langen duur.

O, pronkjuweel, land van sieraad,
Doorstroomt mij met uw warme gloed.
Ik ben U ontrouw, maar pleeg ik verraad,
Door te volgen mijn vaders bloed?
Dat ik toch spoedig mag wederkeren,
Naar dat land vol van vrucht,
Dat is steeds mijn innig begeren,
O, Gordel van Smaragd.

P. A. W.

Wij plaatsen dit gedicht als een voorbeeld van „stereotype dichtertelijke lof” voor Het Land van Herkomst: dit soort van ontboezemingen op rijm ontvangen wij met de frequentie van zeker wel twee per maand. Natuurlijk moet men geen literaire maatstaven aanleggen bij de beoordeling; verre van dat. De schrijvers of schrijfsters weten heel goed dat zij „maar heel gewoon zijn”, maar men kan gewoonweg niet nalaten de gevoelens van ontroering die voortdurend opkomen, neer te schrijven. En wat is voor een schoon gevoel geëigender dan de schone, dus de poetische vorm? Literaire fijnproevers, laat uw kritiek varen en luistert voor één keer naar uw minder begaafde broertje of zusje, want ook hier is de echte stem van Tong-Tong: vergeet nimmer!

REDACTIE

Tekoekoer (West-Java) of **Derkoekoer** (Midden-Java), houtduif, bruin-grijs gekleurd met gespikkelde hals; geluid: „te-koe-koek-koek”.
Deroek (West-Java) of **Poeter geni** (Midden-Java), ringduif; rood-bruin met een mooie glans en een zwarte ring om de hals; geluid: „Roek-ter-ter-ter-ter”.

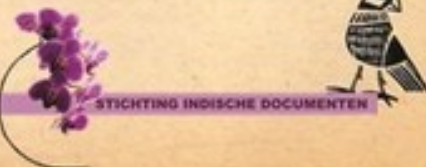
Er bestaat een legende over deze drie duiven. Een poeter en een derkoekoer werden verliefd op een perkoetoet. Deze verkoos de derkoekoer boven de poeter, maar had spoedig spijt van zijn keus buiten zijn soort, want de derkoekoer was veel te groot voor haar. De poeter vol nijd, beloerde het paar en hoorde de perkoetoet zuchten: „Ger-koe-ke-te-koek” (gergekoe ketekoe of vrij vertaald: heb mijn rug verrekt). De poeter lachte en riep: „Soekoerri!” (juist goed, juist goed!).

L. F. M. BUSSELAAR

55. De Dubbelving. of Tortelduif (De Deroek) 56. De Paeltortel (De Tekoekoer). Doordat in de jeugd de tekening anders is ontstaat heel vaak verwarring.

Uit: „De Avifauna”, A. Hoogerwerf.

Journalistieke Totems en Bonzen

UIT EEN VERSCHONKEN BEZIT EN EEN VER VERGANE TIJD (6)

Buiten en behalve die van Jan Fabricius van wiens BATAVIAASCH HANDELSBLAD you never could tell, was de concurrentie niet zo erg gevaarlijk voor de heren Wybrands.

Er waren in Batavia, toentendage, behalve het NIEUWS en het bovengenoemde HANDELSBLAD, nog maar twee Nederlandse dagbladen: de JAVABODE en het BATAVIAASCH NIEUWSBLAD, in de wandeling „het lorretje”. Deze niet zeer kwaadaardige bijnaam had het NIEUWSBLAD te danken, zeker niet aan de inhoud, doch aan het formaat en, vooral aan het papier, waarop het werd gedrukt.

Zaalberg, een man voor wie ik ook nu nog eerbiedig mijn hoed afneem, was de hoofdredacteur van „het lorretje”. Hij was een groot journalist, zo groot als we ook in Nederland maar weinige hebben gehad. Ik ken alleen Abraham Kuyper en Leo Plemp van Duiveland, met wie hij zou zijn te vergelijken.

Hij zette de hele krant (12 à 20 bladzijden elke avond) in elkaar met slechts één jeugdig reportertje (22 jaar), Berretty geheten, van wie niemand, en ook de jongeman zelf niet, zou kunnen geloven, dat weinige jaren later zijn naam een weerklank zou hebben over de hele wereld.

Zaalberg was op-ende-op een selfmade man. Geboren en getogen in wat wij toen Indië noemden, is hij van z'n leven lang nooit in Europa geweest, en toch had hij, met een kopige studie en vooral met een geniale intuïtie, zich zo goed op de hoogte gesteld van alles wat daar, in de tropen, in Australië, in China, in Japan en in de rest van de wereld gebeurde en vroeger of later zou gaan gebeuren, dat hij met autoriteit zijn mening kon uitspreken en zelfs in Buitenzorg en in de Kamer naar hem werd geluisterd.

Bovendien — en dit is nog sterker — wist hij het te zeggen en te schrijven en te argumenteren op zulk een eenvoudige, recht-op-de-man-af manier, dat tot zelfs Jan Fuselier bij hem zwoer. Zaalberg's hoofdartikelen waren altijd *up to date* en ALTIJD juist, of het nu ging over de B.V. (Binnenlandse Vijand), 'n kepala kampong in de Buitengewesten of over de onafwendbaar komende wereldoorlog (Nr. 1) en diens afloop.

Maar — als gezegd — voor het orgaan van de heren Wybrands was hij geen concurrent. Want, hoewel de oplaag van het NIEUWSBLAD waarschijnlijk nog veel groter was dan die van het NIEUWS, ze ontmoetten elkaar niet, ze werkten op een totaal verschillend niveau.

Het terrein van Zaalberg heette „kleine luyden”, dat van Wybrands „Europeaan boven de f 500”. Ik kan niettemin in alle oprechtheid en naar waarheid verklaren, dat de beide broeders Wybrands voor Zaalberg een groot respect hadden.

Bleef dus de JAVABODE. Dat was nu typisch een blad dat „zijn draai niet kon vinden”. Ook niet nog lange tijd na mijn vertrek uit de Oost. Ik weet niet wie de hoofdredacteur benoemde. Ongetwijfeld was het iemand met een speciaal Amsterdamse inslag en heimwee naar Groot, Mokum. Want telkens als afweer gebleken was, dat de zittende hoofdredacteur de krant geen tien abonnees méér had bezorgd, misschien wel hun aantal had verminderd (en veel kon het heus niet lij-en), dan werd er weer een „goeie, grote, bekende” journalist uit Amsterdam gehaald en... het liedje begon weer van vorenafaan.

Het liedje, dat was: in Batavia een krant te redigeren zoals men dat met succes in Amsterdam deed.

Ik heb twee hoofdredacteurs van de JAVABODE

persoonlijk gekend, en niets in mij zou enig kwaad van hen willen zeggen.

Nummer 1 was Hendrik Doeff, „Doeff van Decima” werd hij door Fabricius genoemd, want hij toonde zich bijzonder bekend met en geïnteresseerd in de ex- en interne aangelegenheden van dat minimale, om niet te zeggen decimale eilandje.

Met hem hadden de heren van de JAVABODE het voor één keer eens met een Hagenaar

FEUILLETON DOOR

willen proberen. Nu, Hagenaar dat was hij, van de blonde haren op zijn schrandere hoofd en de lorgnet aan een koordje, tot de nagels van zijn grote tenen. Als hij niet uit Decima kwam, dan had zijn wieg toch zeker niet ver van het Binnenhof gestaan. Wat dat betreft, kregen de bonzen van de JAVABODE de volle maat.

Ik had hem reeds gekend in mijn Haagse tijd. Hij was toen, evenals ik, redacteur aan DE NIEUWE COURANT. Hij had een oost-zaglijk deftige manier van spreken, dat echte Haagse accent, *moitié* krakende schoenool, *l'autre moitié* door de neus. En wat er uit zijn pen vloede was minstens even deftig en competent als de rest. Het is geen schande, hoor...

Hij werd benoemd tot hoofdredacteur van de JAVABODE, terwijl ik nog geen idee ervan had, dat ik ooit in Gang Scott zou terecht (o te onrecht) komen. Had ik hem gezocht om mij mee te nemen, dan had ik zeker kans gehad. Doch in die jaren, het begin van de 20e eeuw, zagen we in Den Haag neer op Nederlands Indië, zo erg, dat ik nooit naar Batavia zou zijn gegaan, als daar niet een Fabricius was geweest om mij op te vangen. Het is diep treurig, maar waar: Nederlands Indië en Frans Guyana... enfin, laat ik maar zwijgen. Ik mag me niet opwinden, zegt de dokter.

Hendrik Doeff van Decima verliet ons en ging, met heel veel illusies, naar de hoofdredacteurszetel van de JAVABODE. Hij liet nieuw briefpapier drukken, en deed voor het overige zeer zeker ook wat hij zijn plicht achtte. Doch de bovengenoemde bonzen hielden het niet lang met hem uit... Zes maanden à f 2000,— p.m. Daarop zijn ze fatsoen-

lijk, zoals het de eigenaars van een deftig blad betaamt, van hem gescheiden.

Daarop ging er maar weer iemand naar Amsterdam en zocht daar Tersteeg van het HANDELSBLAD aan. Het moest en zou iets heel anders zijn dan wijlen Doeff. Tersteeg was zijn contrast.

Hij heeft het vrij lang uitgehouden. Scheiden doet niet alleen *Web*, het kost ook geld.

Toen ik in Batavia was, leidde Tersteeg nog de JAVABODE.

Eerlijk: ik mocht hem graag. Als mens was hij een buitengemeen gezellige sobat. Een om mee uit vissen, of liever uit borrelen te gaan. Een waschte N.Z. Voorburgwalse knaap. Joviaal, kwajongen, tof. Van 6 uur in de morgen tot middernacht. Hij ontbeet met champagne inplaats van thee. Dat had hij van Pisuise geleerd.

Tersteeg had besloten, in Batavia te leven en te schrijven zoals men in Amsterdam leefde en schreef. Hij moest, meende hij, van de JAVABODE een Amsterdams blad maken. Hij was overtuigd, dat er *niet* in de wereld ging boven Amsterdam en alles wat Amsterdams was. Het was zijn recht. De vergissing lag niet bij hem, maar bij zijn patroons, pientere zakenlieden van de Kali Besar, die echter van de Indische journalistiek geen kaas hadden gegeten. Ook van die kant had het NIEUWS VAN DEN DAG VOOR NED. INDIE dus voorlopig niets te vrezen.

De meest charmante journalist in het Indië mijner dagen was Dirk Verbeek. Hij was met Schaap redacteur aan de JAVABODE, en hij was een goed redacteur. Maar nog meer dan de journalistiek, trok zijn hart naar het toneel, en wel speciaal naar de Weense operette. Want hij was jong (in de tweede helft van de twintig), sportief en begaafd met een fraaie en vooral zeer innemende stem. Zijn optreden en zijn houding deden de rest voor zijn populariteit.

In 1946 (34 jaren later) zat ik tegenover hem in zijn bureau aan de Nieuwe Uitleg in Den Haag. Hij had 't intussen gebracht tot artistiek en administratief leider van het Toneelgezelschap „COMOEDIA” en directeur van de schouwburg aan het Voorhout. Hij was gehuwd met de begaafde toneelschrijfster Betsy Ranucci-Beckman. Maar zijn vijanden, of beter: zijn afgunstelingen, hadden met de Bevrijding vrij spel gekregen om zijn positie te ondermijnen met de gemakkelijke beschuldiging „collaborateur”, — ten onrechte, als zovele in die dagen.

In 1912 in Batavia, ongehuwd, was Verbeek

(Lees verder pag. 16)

De Heer en Mevrouw van der Pant (1912)

Een Paasverrassing

Op een van mijn jachttochten in de buurt van Lahat, had ik een python van ruim 5 meter geschoten, en met haar een zestigtal eieren bemachtigd waarop zij in een holle boom bezig was te broeden. De eieren werden zeer voorzichtig tezamen met half vergane bladeren en mos in een sarong gedaan, die door de eigenaar, in het voorzicht een nieuwe daarvoor in de plaats te krijgen, met graagte was afgestaan. Na de huid van de python te hebben gestroopt gingen we zo gauw mogelijk huiswaarts, daar ik proberen wilde om de eieren uit te broeden. Daartoe werden ze in twee petroleumblikken gedaan, waar we tussen de lagen eieren, een mengsel van zand, natte half vergane bladeren en mos deden in de hoop dat de broeiwarmte groot genoeg zou zijn om er enkele te laten uitkomen. Ik had nog geen eigen huis, dus werden beide blikken geplaatst in een hoekje van de zeer grote badkamer. In de eerste dagen controleerde ik nog wel de blikken, maar na een paar dagen liet ik het over aan de mandoer, en vergat er naar te informeren.

Nu liep het tegen de Paasvakantie en een dag of twee van tevoren kwam er een hele invasie van kennissen voor wie er geen plaats meer was in het huis van de A.R. om te logeren, noch elders.

Op eerste Paasdag zou tout Lahat gaan picnicken ergens aan de Lematang-rivier om dan meteen te gaan zwemmen. Reeds vroeg waren de gasten in de Passangrahan op, om tijdig gereed te zijn voor de tocht.

Opeens werd de vroege morgen verscheurd door een doordringende gil, gevolgd door nog een, en toen doodse stilte.....

Het gegil scheen uit de badkamer te komen en al spoedig zag men dames en heren in diverse haastig omgeslagen kledingstukken zich spoeden naar de badkamer. Men klopte

op de deur, riep „doe open“, maar er kwam geen antwoord. Men besloot dan de deur maar te forceren en dan zou de moedigste der dames naar binnen gaan. Het openbreken van de deur was een klein kunstje en terwijl we ruim baan maakten voor de bewuste dame, wachtten we vol spanning af wat er aan de hand was. We hadden de dokter laten roepen, die beloofde direct te zullen komen. Intussen ging aarzelend de moedige dame in de donkere spelonk van een badkamer, om bijna direct gillend weer naar buiten te komen, en prompt in zwijm te vallen. Ja, wat nu? Gelukkig kwam toen juist de dokter aan, die moedig de badkamer in stapte, nadat hij gezien had dat de flauwgevallen redster dank zij de goede zorgen der dames reeds aan het bijkomen was.

Een ogenblik later kwam de dokter weer naar buiten en wees twee heren, waaronder ondergetekende aan, om hem te komen helpen. We gingen mee naar binnen, en toen zag ik tot mijn grote schrik een aantal jonge, pas uit het ei gekropen pythons over de vloer kronkelen. Ongelukkig genoeg zijn deze heel jonge pythons al zeer bijtustig. De badende dame, had ze bij het aantrekken van haar kimono ontdekt en had gedacht dat het palingen waren, dank zij de duisternis die in de badkamer zo vroeg nog heerste en zij had er één met haar voeten opzij geschoven, die prompt toehapte.

Vandaar haar gillen en flauw vallen toen zij gewaar werd dat een aantal van deze lugubere beesten haar omringden en zij bovendien niet wist of zij al dan niet giftig waren.

Hoe dan ook het was een onverwachte onprettige verrassing en het kostte mij twee mooie cadeautjes om de gemoederen van de beide dames weer wat te kalmeren.

J. C. H.

LAS PALMAS

Degenen wier namen bij ons bekend zijn uit brieven en/of uit de ingevulde kaartjes zullen een gestencilde resumé ontvangen van de bijeenkomst van 7 april j.l. met aanwijzingen wat zij nu verder moeten doen.

Ook zij, die serieuze interesse hebben in het plan kunnen zich alsnog opgeven bij de Redactie, of bij de heer W. H. G. van Santen, Hofdijk 54, Oegstgeest.

Wij vragen echter wel — en dat is dankt ons billijk — dat niet-abonnees zich als abonnee van Tong-Tong opgeven!

Griep . . .

Evenals heel Europa wordt Tong-Tong al sinds weken letterlijk geteisterd door de griep. Van de toeb al kleine staf ligt regelmatig zo'n 30% „voor Pampus“ Niet gauw mopperen, ja, als er wat met redactie, administratie of expeditie niet deugt?

En lombok met bram bang op lidi zetten voor mooi weer!

Redactie (het overschot)

Uit een haast vergeten koffer een foto van 1906: van het vertrek van een picnic naar Tjiamplas (Bandoeng). Vele namen spreken voor zichzelf. In de linkse sado v.l.n.r. Tabi Falkenberg, Corrie Cannegieter. Naast deze sado doet uitgetide: Oma van Lingen-Davelaar. Achter haar (met pet en op blote voeten) Piet van Lingen. Vóór hem (zonder pet en met schoenen) John Falkenberg. Naast hem Jo Westbroek en naast deze (met donker matrozenpak) Wim Falkenberg. Schuins achter hem (in sarong, kabaja): Louise van Lingen. Vóór haar (armen gekruist) Frits van Lingen. Daarnaast achter elkaar staand: Lieske van Lingen, Dirk van Lingen, Harry van Lingen (heer met hoed op). Daarnaast: keurig met toetsopjasje, pet en horloge-met-ketting, doch zonder schoenen: Gus Bertsch. En senslotte bij de rechtse sado; Harry van Lingen jr., Jan van Lingen en koestier Emmén. Van de jongeman op de tweede sado (met strooien hoed) en het meisje achter de jongen in het donkere matrozenpak zijn de namen vergeten.

Elke Indischgast herkent in deze namen direct een groot aantal later zeer bekend geworden hoofdbanden, hoofdofficieren en topfiguren uit de sportwereld, in de dertiger jaren min of meer „omkleed“ met behoorlijk emboupoint! Maar dit was nog de tijd dat de jongenskiel om de smalle schouder gleed, de blote voeten sneller schichten konden dan een hinde, de magere benine vuisten rap, gespierd en vechlustig konden zijn. Minder „slanwe kul“, maar véél meer karakter. Ah, domme verblinden die spreken van een „kwijnend beimwe“ in Tong-Tong! Elke kolom tekst, elke foto is een respectvol saluut!

De Poekoelan,

ook wel Pentjak geheten

Uit ondervolgende legende is af te leiden, dat de poekoelan afkomstig moet zijn van de apen.

Aan de overkant van een rivier, die langs een bos stroomde, woonde eens een „tani“ echtpaar zonder kinderen. Zij leefden van de opbrengst van hun groentetuin en sawah, terwijl de was, bij het oestoecken van een put, door de vrouw aan de oever van de rivier werd gedaan.

Hun hutje was ongeveer een kwartiertje lopens van de rivier verwijderd en hadden ze daarvoor een weg daarheen opengekapte door de boesboes (struiken). Aangezien buiten de rivier nergens water was, was de rivier de drinkplaats van al de dieren die in het bos leefden, zodat dat gedeelte waarlangs de dieren liepen was platgetrapt en een open gedeelte ontstond.

Op zekere dag, het liep al tegen de middag, dat de vrouw weer bezig was met haar was bij de rivier, hoorde zij opeens achter haar een hevige gebrul en gekrijs. Zij hield met wassen op en keek om naar de open plek en zag tot haar grote ontsteltenis een hevige gevecht tussen een grote aap en een tijger. Vermoedelijk had de laatste honger en dacht bij de drinkplaats een dier te verschalken om het als zijn middagmaal te gebruiken. Op de open plek gekomen evenwel, stond hij plotseling tegenover de reuze aap en dacht aan hem, het was een mannetje, een gemakkelijke prooi te hebben, maar jawel hoor, hoe de tijger ook aanviel, de aap was hem te vlug af en viel hem zelfs op onverwachte ogenblikken aan. Hoe of het zij, het was een langdurig en spannend gevecht, zonder enige kans voor de koning van het woud. Misschien hierover enigszins beschaamd, omdat hij van de veronderstelling uitging, dat hij elke prooi de baas was, en bovendien uitgeput door de vergeefse krachtsinspanningen om zijn prooi onder te krijgen, keerde hij zich om en verdween met een sprong in het oerwoud. Nu was hij wel in staat om te springen, terwijl hij gedurende het gevecht daartoe verhinderd werd door de aap, die in zijn gevechtstijl steeds zo dicht bij de tijger vocht, dat deze aangewezen was op klappen geven met zijn klauwen, evenwel zonder resultaat, omdat de aap onder die klauwen wegdook, dan wel ze met een sprong ontweek en bliksemsnel met een sprong terug was, maar altijd buiten het bereik van de machtige klauwen van de tijger. Ook de aap trok zich daarna terug in de toppen van de machtige woudreuzen. De vrouw bleef nog altijd perplex voor zich uitstaren, omdat ze niet alles direct kon verwerken.

Eerstens dat de koning van het woud, die in haar oog oppermachtig was, niet in staat was een aap te overwinnen en tweedens hielden de verschillende grepen die de aap had toegepast haar bezig. Intussen was het laat op de middag geworden en vergat ze helemaal dat ze nog voor haar man moest koken. Dus ging ze gewind naar huis toe, om haar dagelijkse werkzaamheden af te maken. De man daarentegen was erg verbolgen, omdat hij zijn middagmaal miste en bovendien zijn vrouw verdacht van een stille verhouding met een ander. Zonder naar de reden van haar lang wegblijven te vragen, begon hij direct met haar uit te schelden en ging naar haar toe, om zijn vrouw voor dit vergrijp (bij ons lijkt dit natuurlijk belachelijk) een pak slaag toe te dienen. Dit was heus niet de eerste keer dat hij daartoe overging, omdat hij een grote

driftkop was, maar was het zo, dat de vrouw gewoonlijk gewillig zo'n pak slaag accepteerde. Nu daarentegen, stelde de vrouw zich in postuur op en toen de man sloeg, paste zij op hem een der grepen, die ze de aap had zien doen toe, met het gevolg dat de man tegen de grond sloeg. Deze werd nog bozer, stond op en herhaalde zijn aanval, maar nu werd een andere groep toegepast, met hetzelfde funeste resultaat voor de man. Thans kwam deze tot bezinning en verontschuldigde zich voor zijn onheus gedrag. Daarop vroeg hij de vrouw, waar zij die kunstgrepen gezien had en van wie zij ze had geleerd. Toen vertelde de vrouw hem tot in de kleinste bijzonderheden wat ze gezien had met de opmerking tevens, dat zo hij eerst naar de reden van haar lang wegblijven had gevraagd en niet dadelijk met slaan te beginnen voordat de schuldvraag was bewezen, er niets zou zijn voorgevallen en hadden ze alles nader kunnen bepraten. Maar het was nog niet te laat om zulks te doen. Zij liet hem toen aanvallen op de manier als zij van de tijger gezien had en paste telkens andere grepen toe, die wonderbaar alle gelukten. Zo kwam dus de poekoelan onder de mensen en werd deze vechtwijze door hen tot verdere ontwikkeling gebracht.

Tijdens mijn ambtsvervulling bij het Binnelands Bestuur in Palembang, heb ik deze legende aan de praktijk getoetst. Voor dit doel heb ik grote makke Lampongapen aangeschaft. Er zijn veel mensen die niet van apen houden, ik daarentegen wel, omdat, althans deze soort, zeer trouw zijn aan hun baas. Er moest niet iemand proberen al gesticulerend hardop tegen mij te praten thuis (toentertijd), of beide apen vielen hem aan. Aangezien ze met een band om de nek, waaraan een stevige ketting hing, vastzaten konden zij geen kwaad. De apen op Java zijn in tegenstelling hiermee met een band om de buik, waaraan de ketting zat, vastgebonden. Derhalve konden deze zich beter verdedigen, omdat zij het gebruik van voor- en achterpoten hadden. Die van mij konden dus alleen met de achterpoten trappen. Voor mij hadden de apen respect en kon ik bij hen geen kwaad al kregen ze van mij, van tijd tot tijd een tik. Ik heb daarom een mijner kennissen in de arm genomen en hem gevraagd te proberen de grootste aap, het mannetje, met een stok te slaan. Om dit te doen naderde hij de

POEKOELAN

Een hele tijd geleden onze eerste oproep: reacties nu! Valse schaamte? Stond alles wat met pentjak en vooral met poekoelan-spelers in verband stond bij ons in een kwade reuk, iets waarover je maar liever niet te veel moest praten? Het leek er veel op.

En ziet de tweede oproep brengt een flink aantal bijdragen binnen! Dat betekent dat wij Prof. v. d. Veer kunnen helpen aan waardevol studiemateriaal. Dat betekent ook, dat wij zelf iets geleerd hebben. Veel van wat als „minderwaardig“, „laag-bij-de-gronds“, „onfatsoenlijk“ werd aangevoeld blijkt bij nadere beschouwing — vooral nu wij afstand kunnen nemen — helemaal niet iets om „maloe“ over te zijn, integendeel zelfs materiaal te zijn waar geleerden grote belangstelling voor hebben.

Wij zijn blij met de reeds ontvangen gegevens en legenden; de heer Hermanns zond ons zelfs een leerboekje „Permainan Pentjak/Silat“ (deel 1). Maar wij kunnen nog veel meer gegevens gebruiken! Wie vertelt ons iets van de rabasia „Guntingan“, rabasia Depok, rabasia Buang Matjan Tawur etc. Wie verhaalt de levensgeschiedenis van vermaarde Indische poekoelan-spelers, de omstandigheden waaronder zij leefden, het milieu waarin zij opgroeiden, de beroemd geworden gevechten die zij leverden? Ajo, lezers, schrijft uw ervaringen op, hoe meer documentatie over dit onderwerp, hoe degelijker de studie opgezet kan worden! Wij openen onze reeks poekoelan-artikelen met wat lichtere kost: een aardige legende over het ontstaan van het spel. Later volgen de beschouwingen over de technische kanten ervan.

REDACTIE

aap, deed alsof hij wilde steken en haalde uit tot een slag. De aap was evenwel op zijn quivive, ontweek bij het steken de stok, door hem met beide voorpoten opzij te slaan, maar toen de slag kwam dook hij bliksemsnel weg en begeleidde dit door met achter- en voorpoten de stok te grijpen dit naar zich toe te trekken dan loslaten en met achterpoten een sprong naar de man te wagen en hem te trappen. Al met al werden door de apen dezelfde grepen toegepast als die, welke men bij de poekoelan terug vindt.

Het is zelfs zo met de poekoelan gesteld, dat de sprong van de kat naar een muis.

(Lees verder pag. 21)

SOJA - TAOYOE

Wij zeggen „Ketjap” en weten dat het verkregen wordt uit de sojaboon de „Kedelee”. Niets moeten wij hebben van flauwe kost. Minstens moeten wij de spijzen smakelijker maken met santen, sambal en soorten van kruiden.

Bovenal mag niet vergeten worden het: zout. De Franse soldaten eisten bij hun maal „sal”. Een deel van hun soldij werd uitbetaald in zout. Dit vinden we terug in het woord salaris. Wij maken ons een behalve met zout, met een scheutje ketjap smakelijker.

De aziatische volkeren kunnen de ketjap niet meer missen. Ondenkbaar is de chinezenkost zonder toevoeging van die bonenextract.

De bereiding wordt door de fabrikant geheim gehouden. Ieder recept levert zijn eigen smaak. Er valt daarover dan ook niet te twisten. Ieder koopt zijn merk. Men heeft zoute of zoete Ketjap. Over het algemeen zijn wij lekkerbekken. Nu verkeren wij wat dat betreft in goed gezelschap. Beroemde personen wisten hun tong terdege te strelen.

Noemen wij enkele van deze smullers: Goethe, Kant, Danton, Mirabeau, Rossini, Tayerand, Dumas, Koningin van Saba, Cleopatra, Catharina de Medici, die niet alleen aanstichter was van de Bartholomeus-nacht, maar ook de uitvindster van het marsepein. Maar wij dwalen af. Wij zullen het hebben over de sojabonen. De plant komt voor in geheel Oost-Azië, wordt ± 80 cm hoog, is een éénjarige plant, heeft stengels en blaadjes, die bezet zijn met schuinlopende haartjes. De bloemen zijn klein, wit of lila van kleur. De groeidiur is 70 tot 90 dagen. De bonen zijn rond of ovaal. Die van Indonesië zijn kleiner dan die uit Mandsoerije. Zij zijn rijk aan eiwit $\pm 35\%$, aan vet $\pm 18\%$ en aan koolhydraten $\pm 20\%$. De boon bevat geen zetmeel, een weinig vitamines A en wat meer vitamine B. Ook bestaan er verscheidene variëteiten. In Indonesië was in 1930 de verbouw geschat op 150.000 ha. De opbrengst bedroeg 90.000 ton. Per ha was de oogst in 1937 ± 750 kg. De kedelee is zeer voedzaam. Van de donkere zaden wordt de ketjap gemaakt.

Voor de „taotjo” profiteert men van de schimmelwerking.

Taohoe of Taokwa wordt uitsluitend gemalen uit de witte bonen. Hier in Nederland wordt in de laatste jaren ook „tahoe en tempé” gefabriceerd. Voornamelijk uit sojabonen, afkomstig uit China en Amerika. Deze bonen bevatten slechts 0,5% vuil, tegen die uit Indonesië met een percentage van $\pm 2,4\%$. De bonen uit Indonesië leveren echter 38% eiwitgehalten, dit is hoger dan die uit Mandsoerije. De tahoe in Nederland is dan ook helder wit. Men kan dit product gerust bonenkaas noemen. De zaden worden geweekt, gekookt en gemalen, daarna vermengd met een vloeistof die gistende bestanddelen bevat. Nadat de brij door de invloed van die stof tot kaasachtige koek gestremd is, wordt zij in langwerpige blokken gesneden.

In Nederland zijn zij verkrijgbaar in stukken van 450 gram. De winkelprijs is te stellen op f 0,45 tot f 0,60 per blok. Lang kan die bonenkaas niet bewaard worden. Taogé of ketjamba zijn de kiemplantjes van de kedelee. Liefst wordt het in het donker gekweekt. Taotjong wordt het genoemd als de bonenbrij vermengd is met geroosterd rijstmeel of ketan.

Taotjo wordt gefabriceerd volgens een geheim recept van de bereider. Het bestaat voornamelijk uit zacht gekookte kedelee, zout en schimmel.

Tao-dji maakt men van lagen taotjong afgewisseld met gekookte sojabonen; gekruid met zout en arënsuiker.

Toakwan is geperste tahoe vermengd met koezie (curcuma).

Vetsin wordt uitsluitend door chinezen bereid en in kleine flessen verpakt in de handel gebracht. Het bestaat voornamelijk uit hydro-

lyserend eiwit van de boon.

Andere stoffen zijn in de vetten: natrium, glutama en glycinaat. Het ruikt naar vleesbouillon en geeft smaak aan de spijzen.

Ook de Tempé wordt in de laatste jaren in Nederland gemaakt van uit China en Amerika ingevoerde kedelee. De gekookte bonen worden vermengd met „bijang” een extract uit gist verkregen, waardoor de celwanden versuikeren en de eiwitten in beter verteerbare conditie worden gebracht.

De geur herinnert een weinig aan vleesnat. De boontjes blijven door de schimmelraden in een koek bijeen gekleefd. Men snijdt er driehoekige of langwerpige stukken van en eet die gekookt of gebakken in olie. Een pak tempé van ± 500 gram wordt hier verkocht voor f 1,75 à f 2,—.

Oorspronkelijk dienden sojabonen in Europa alleen voor technische doeleinden, o.a. voor de zeepfabricatie. Thans vinden zij ruime toepassing in de voedingsmiddelenindustrie. Ook bij de aanmaak van margarine en de meelbereiding komen de bonen van pas. Daar de olie goed te harden is, vindt zij een ruim afzetgebied, hetwelk de vraag naar sojabonen weer stimuleerde.

De consumptie van tahoe en tempé zijn in de laatste jaren eveneens enorm toegenomen.

Hier in Holland kunnen onze mensen zonder rekoortkoming, naar hartelust hun sambalgoreng, oblok-oblok, baso, enz. bereiden. Schrikken wij even, dat in Nederland voor ruim 74 miljoen gulden aan sojabonen wordt ingevoerd!

De invoer uit Amerika steeg van 134.675.000 ton in 1955 tot 182.187.000 ton van 1000 kg in 1957.

De sojabonen-invoer van China daarentegen daalde van 30.661.000 ton in 1956 tot 6.196.000 ton in 1957.

De invoer uit Indonesië naar Nederland bedroeg in 1936: 1780 ton, in 1937: 8150 ton. Na 1940 was de import nihil.

Hieronder volgt de getallen-gegevens geordend oem er conclusies uit te trekken. Deze zijn welwillend afgestaan door het kantoor van E.Z.

1955 totaal 152.111 x 1000 ton;
waarde 61,507 miljoen gulden

uit: Amerika 134.675 x 1000 ton;
waarde 54,687 miljoen gulden

uit: China 15.996 x 1000 ton;
waarde 6,221 miljoen gulden

1956 totaal 176.873 x 1000 ton;
waarde 72,001 miljoen gulden

uit: Amerika 139.037 x 1000 ton;
waarde 56,566 miljoen gulden

uit: China 30.661 x 1000 ton;
waarde 12,708 miljoen gulden

1957 totaal 188.356 x 1000 ton;
waarde 74,246 miljoen gulden

uit: Amerika 182.187 x 1000 ton;
waarde 71,915 miljoen gulden

uit: China 6.169 x 1000 ton;
waarde 2,328 miljoen gulden

Kleine hoeveelheden worden eveneens geïmporteerd uit Canada en Brazilië. De gemiddelde prijs per ton varieert van 375 tot 400 gulden.

Zien wij de importcijfers, dan hoeven wij niet bevreemd te zijn voor het te kort aan ons pracht voedsel: Tahoe en tempé.

E. J. v. N.

Literatuur o.a. A. J. Koens in *Landbouw in de Ind. Archipel; het maandblad Volkeren en Landen en het Bureau Statistiek van de Economische Voorlichtingsdienst.*

TOETER

Een van onze jonge lezers, Zeno Carpentier Altig, heeft gehoord dat Soekarno zich voor zijn auto een nieuwe claxon heeft aangeschaft, die toeter: „Papóéca! Papóéca!”

„Jef Last beweert in zijn boek over Bali, dat pas in Soekarno's tijd aan onderwijs voor meisjes is begonnen. Hier is een bewijs (uit zeker vele honderden!) van het tegendeel!” aldus schrijft ons Mevr. A. Moll-Lips, die dan nog de volgende toelichting geeft bij de foto: geheel links de Anak Agoeng van Boeleng, zittende v.l.n.r.: mevr. Wienbolts Koestal (echtgenote agent K.P.M.), Mevr. de Steur, mevr. Nikijulaw (echtgenote gouv. arts), echtgenote Kapitein der Chinezen, mevr. Moll (residentvrouw), de echtgenote van de Anak Agoeng, mevr. Loze (controleurvrouw). Achter mevr. Moll mej. Noortje Aué, directrice.

AVONTUUR OP 'T WATER

Het gebeurde op een mooie zondag in 1955. Als 14-jarige schooljongen en vrijwel elk weekend op zee doorbrengend, stond ik die dag met drie kameraden in het oude Pasar Ikan. Zekere Albert, Bob en Tikoes, zijn werkelijke naam kan ik me niet meer herinneren. Plan van de dag was in het kanaal te roeien. We hadden de beschikking over een zeilscheepje, een omgebouwde oude reddingsboot van de K.P.M. Mijn kameraden waren nimmer op zee geweest en toen wij ter hoogte van het restaurant „Zeezicht“ waren, opperde een van hen om naar Priok te roeien. Ik probeerde hen aan het verstand te brengen, dat de afstanden op zee bedriegelijk zijn, maar hoe ik ook argumenteerde, het hielp niets. „Man, doe niet zo rot; je kunt Priok van hieruit zien.“ Enfin: één tegen drie. En dan ben je nog de jongste van de groep ook. Dus: even voorbij „Zeezicht“ werd rechtsaf geslagen en de koers was pal oost.

De stemming was opperbest, ook al kwamen wij tergend langzaam vooruit. Maar dra veranderde dat, want toen één van ons dorst kreeg, kwamen we tot de ontdekking, dat we geen druppel water hadden meegenomen. Aangezien we reeds halfweg Priok waren, werd besloten door te zetten. En daar ging het. Onze blouses wapperden in de wind en dienden als zeil met resultaat nihil natuurlijk.

Tegen drie uur besloten we aan wal te gaan, waar we bekaf en met verdroogde kelen te horen kregen, dat we ons op verboden terrein bevonden en of we subiet wilden verdwijnen. Wat bleek? We waren aan land gekomen bij het Marine-etablisement en de dienstdoende marinier was nog zo vriendelijk ons toe te staan uit zijn veldfles wat te drinken.

Na deze lfenis herkregen wij onze moed en begonnen de terugtocht. De wind was inmiddels opgestoken en liet was een geluk voor ons, dat we zeewind hadden. Het begon donker te worden en we waren niet veel verder gevorderd. De golven werden groter en de stemming was beneden nul.

Tikoes, zittend op de rand, jammerde, dat hij thuis niet gewaarschuwd had en dat er wel wat voor hem in petto zou zijn. De twee anderen roeiden lusteloos verder en ik zat aan de koppelstok.

Ik weet niet meer hoe het precies gebeurde, maar plots viel Tikoes overboord.

„Heer, help me!“ hoorden wij zijn kreet. Verstijfd van schrik stonden we daar. De boot stuurloos, want ik liet de koppelstok los, tolde rond. Roeispanen overboord en daar stonden we dan. We konden niets zien. Plotseling hoorden we achter ons de stem van Tikoes. Tot de borst in het water stond hij daar, achter de boot.

„Lui“, schreeuwde hij, „niet diep hier! Duwen maar de boot!“

De eerste seconden konden we niet spreken,

maar toen we wat bekomen waren van de schrik, hebben we geschaterd en plaagden we Tikoes nog vanwege zijn bederoep.

We klommen uit de boot en tot de knieën in de modder duwden wij de boot verder.

De stemming klaarde op en we hoopten vlugger thuis te komen dan we ooit gedacht hadden. Wij hadden geen flauwe notie, dat er op dat ogenblik waterpolitie van Priok en Pasar Ikan door onze angstige ouders gealarmeerd waren en op zoek naar ons. Tegen elf uur kwamen we eindelijk in „Zeezicht“ aan, waar wij de boot het strand opsjorden. Hongerig, dorstig en verkleumd vroegen wij de heer Meijer, beheerder en eigenaar van het restaurant, of wij wat konden eten en drinken.

We waren zo verdiept met het verorberen van ons maal, dat wij de auto het erf niet hoorden oprijden. Op een gegeven moment voelde ik Tikoes verstijven. Hij hief zijn hoofd op en wij luisterden mee.

Klagend hoorden wij een vrouwstem: „Allah toeloenglah anak saja. Dimana anak saja.“ Heel benauwd klonk het toen naast me: „Sini Ma.“ Het was de in angst verkerende moeder van Tikoes.

F. A. DE JONG

WAAROM DE HOLLANDSE KOOL IN DJOCJA „KOEBIES“ HEET.

Toen de O.I.C. goed en wel in Djakarta was gevestigd trok de Compagnie verder en bouwde in Djocja een fort tegenover de kraton. Heden ten dage staat dit fort of benteng er nog. Zoals het in die tijd nog gebruikelijk was woonden de militairen in het fort. Ze hadden aan de buitenkant van de benteng hun moestuinen. Deze tuinen werden onderhouden door de soldaten met de katjongs. De zaden voor deze tuinen werden betrokken uit het moederland en de groenten waren bestemd voor de algemene keuken van de bezetting van het fort. De opbrengst van de tuinen was vaak zo groot dat er wel eens een te veel aan groenten was. Het meerdere werd dan door de katjongs op de passer klandestien verkocht. Zo had een fuselier (die wij maar Jansen noemen) ook een katjong in dienst, die zeer, zeer dom was en die vaak met kool naar de passer werd gezonden. Hoe vaak hem de naam „KOOL“ werd voorgespeeld. Kromo kon die naam met geen mogelijkheid onthouden. Zo kwam er weer een dag dat hij met een paar kooltjes passerwaarts werd gezonden en weer werd hem gezegd dat de kolen „KOOL“ heten, maar Kromo kon die naam niet onthouden. De fuselier Jansen werd toen zo nijdig dat hij Kromo een paar flinke meppen om de oren gaf en hem tenslotte uitmaakte voor „KOE-BEEST“. Toen wist Kromo opeens de naam van die soot groenten n.l. „KOEBIES“. Van af dien tijd tot op heden heet de Holl. kool in Djocja en omstreken nog steeds „KOE-BIES“.

G. DE SCHEEMAKER

SEPADA

De heer L. Pieters heeft ongelijk als hij denkt dat „waspada“ en „espada“ identiek zijn (Tong-Tong van 15 januari j.l.) Het eerste is een zeer oud woord. Espada in de Port-Spaanse betekenis heeft alleen ingang gevonden in de Molukken waar men spreekt van „menarispada“ d.i. zwaarddans, of wel „petjak pedang“ (Ternate).

W. F. W. SCHARDIJN

Kambing Hutan

De Sumatraanse alpengeit. Bestaat dit dier nu of is het een sprookje? In de jaren 1953 tot en met 1955 was ik in Bengkoelen detachementsofficier van de Politie en het is bekend Bengkoelen is een paradijs voor de jachtliefebbers, waaronder ik ook hoort. Ik deed er dan ook veel aan en het vormde bovendien een aardige biverdienste. Daarvindt in Bengkoelen nu, ongeveer Noord-Noord-Oost van de stad Bengkoelen en ongeveer 120 km er vandaan, ligt een streek genaamd Lebong Tandai, tussen de toppen van de Boekit Barisan. In deze streek heb ik berggeiten gezien en geschoten. Ik wil het even uitvoeriger over deze streek hebben. Je kan Lebong Tandai bereiken via het kustplaatsje Lais, dan de grote weg volgen naar het vissersplaatsje Ketahoen, waar de Air-Ketahoen (een rivier) uitmondt. Deze rivier vaart je dan op, dus stroomopwaarts, tot een kampong Napal-Poetih, dat is ongeveer een dag varen in een sampan. In Napal-Poetih stap je aan land, hijst je hele hebben en houwen op je rug en dan tippelen langs een oude tandradbaan ongeveer 35 km naar Lebong Tandai, waar nu nog de resten zijn van het vóór-oorlogse goudmijn-ontginningsbedrijf van de firma Ermann & Silcken die hier haar concessies had. De kampong Lebong Tandai, aan de rand van de oude concessie, ligt in een valleiof omringd door bergen. En hier nu, heb ik deze z.g. Sumatraanse berggeiten gezien.

Donkerbruin op het zwarte af van kleur, kort stijf haar, een lang lijf met slanke poten, haar op de nek vlak achter de kop dat een beetje aan mantel doet denken, en op de kop twee korte, rechte horens. Deze beesten zijn ontzettend schuw, komen nooit in bossen op de berghellingen, maar altijd op kale bergruggen en leven van de daar groeiende mos en varenssoorten. Het zijn beslist geen hesten of dwergheerten, want ze blaten als geiten. Ze leven in groepen van vijf tot acht, waaronder meestal één of twee rammen, die zich onderscheiden door hun foesere bouw en een sikje aan de onderkaak. Ik vertelde al, deze beesten zijn erg schuw, en het kost erg veel geduld en een zeer goede gids om ze onder schot te krijgen, d.w.z. ze te naderen tot ongeveer 150 meter. Ik schoot dan ook met behulp van een scope 6 maal vergrotend. Tussen haakjes de Chinezen betalen kapitalen voor de horens, omdat ze als aphrodias gebruikt worden. De kampongbevolking noemt deze beesten „kambing hoetan“ en voor zover ik het weet is niemand er ooit in geslaagd zo'n beest te vangen en in leven te houden, ze sterven n.l. in gevangenschap. Ik heb nog gedacht aan z.g. „verwilderde“ kamponggeiten, maar deze veronderstelling klopte niet erg, aangezien hun bouw zoveel verschilde. Deze Kambing hoetan staan veel hoger op hun poten, de kop is kleiner en massiever.

L. C. KLEIN

Myana

VOOR DE VROUW

Carol houdt van zingen

Op het houten podium in het St. Jozefgebouw in Almelo staat een fragiel figuurtje in een rose cocktail-jurk. Met veel pit en veel charme brengt ze de zaal teen-agers in verrukking met het lied: „Let's twist again“.

Op zichzelf een doodgewone zaak. Neen, in dit geval iets heel bijzonders. Want het zangeresje heet Carolien Tan Hoat-van Kerkvoorden en is moeder van zeven kinderen!

Als ik haar 's avonds kom opzoeken vertelt ze me dat ze geboren is in Bandoeng. Als klein meisje reeds heeft ze een grote voorliefde voor zang en dans. Helaas kon ze haar muzikaliteit niet ontwikkelen. Moeder van Kerkvoorden vond het „onladelijke“ als een meisje voor publiek zong. Carol mocht pianolessen nemen, wat ze ook graag deed, maar haar hart ging toch uit naar de gitaar.

„Stilletjes“ leerde ze het instrument op eigen intuïtie bespelen, d.w.z. als de „boss“ ervan, haar broer, niet thuis was. Carol trouwde vroeg en door de komst van de kinderen, moest ze haar hobby eventjes bewaren „sampai ada tempo“.

In 1954 repatrieerde ze. Intussen werden de zaken groot en kon Carol zich wijden aan haar liefhebberijen. Het begon met een amateursbandje. In 1959 deed ze mee aan een amateurswedstrijd in het Cultureel Centrum te Almelo. Daarbij won ze een prijs.

„Gaaf het wel samen met de huishouding?“
„Ja ik heb mijn moeder thuis, aan haar heb ik een reuze steun!“

Ik vraag haar of ze nog een andere hobby heeft. „Ja ik speel graag piano, Chopin en Beethoven“.

Ik bewonder haar oprecht. Zoals ze daar zit, helemaal ingedoken in een grote stoel: een klein tener vrouwtje in *naughty* en slobbertrui, zou je niet zeggen dat ze zoveel dynamische spirit bezit. Ze draagt het haar eenvoudig los, geen kapsel à la die en die.

„Nu zijn we overgestapt naar de show-business. Deze maand beginnen we met onze buitenlandse tournee. Giessen, dat is in Duitsland staat als nummer één op het program“.

„Valt dat reizen nogal mee?“

„Och ja. Het vraagt ook wel offers natuurlijk. Ik ben wel eens twee maanden van huis. Dan mis ik de kinderen wel heel erg. Dit is nu eenmaal de keerzijde van het artiestenleven“.

„U zult zeker ook wel ups and downs in de business hebben meegemaakt?“ „O, genoeg!“

„En hoe is de reactie, gauw moedeloos?“

„O nee, je moet er tegen kunnen. Dat hoort erbij“.

We praten nog wat. Etty, haar oudste dochter,

die op het Erasmus Lyceum zit, brengt kopië toebroek en een schaal met heerlijke loempia's.

Carol's echtgenoot is leider van de band tevens drummer. Haar zoon Raymond is de melodiegitarist.

„Carol and her Dragons“ zo heet de band, waarvan haar man (aan het drumstel) de leider is en zoon Raymond melodiegitarist.

Het is intussen laat geworden. Carol tracht een geuw te onderdrukken, maar het lukt haar niet. Ze is intens moe en snakt naar slaap. Ze heeft de laatste dagen druk getraind met de band.

Ik neem gauw afscheid en wens haar veel succes met haar show-business.

L. v. d. WORM-FLOHR

Pa's ei, Ma's ei, Ons ei

Nooit zullen mijn kinderen dat plezier kennen van paaseieren zoeken in een grote bewaarde tuin op eerste paasmorgen.

Eieren verstopt tussen de waaierpalmes, onder de dicht op elkaar staande vuurlelies, om het rozenperk of onder de melattistruiken. Of op het achtererf in de kronen van de ananas, tussen de uitstekende wortels van de oude djerook Bali-boom. En niemand dacht eraan te gaan zoeken in de legnesten in het kippenhok, daar vond ik er 4 tegelijk!

Ik herinner me ons Paasfeest met neefjes en nichtjes bij Oma en Opa buiten de stad. De lange ontbijttafel in de tuin, versierd met Afrikaantjes en groen van de kemoening. Schalen vol kadetjes en krentebrood, kaas (wat een heerlijke kaas was dat!) en dan natuurlijk je zelfgevoonden eieren, die in mandjes bij elk bord lagen. De mooiste geverfde eieren bewaarde je het langst.

Na het ontbijt gingen de ouders in dogcarts naar de kerk. De kinderen mochten een wandeling maken naar de sluisen.

„Niet te ver en niet in de kali“, waarschuwt oma nog. Het wordt vanzelf ver en Nono glijdt vanzelf uit op een steen en staat ineens tot zijn middel in de kali. Allemaal komen we met natte schoenen en vuile broeken en jurken thuis. Maar standjes krijgen we niet, er is nog meer tamoe gekomen en alle mensen zijn vrolijk en drinken dëgan met klapper en vanillestroop.

's Middags is er soto ajam en sate met lontong. Tante Tien schilt aan een stuk door lontongs, de pengkie ligt vol met pisangbladeren. „Alles op, 200 lontongs“ zegt ze tevreden.

's Avonds word je door Oma nog eens naar de badkamer gestuurd: „Kijk, je hielen zijn nog helemaal zwart. Hoe heb je toch gebaad, waar hebben jullie toch gespeeld?“

Daar in de vuilnismand bij de emperan liggen de resten van het eierfeest. Honderden stukjes kleurige eierschaal. Kijk, daar een stukje rood van Ma's ei, een Spaanse dame met een wit gezicht. Daar ligt het kapje van Pa's ei, een clown. Hier dit stukje paars dat is van Loe-loe's ei...

„Binnenkomen!“ roept Oma.

In de schemerige tuin fladderen en tjetteren de kamprets als dollen om de vruchtbomen. De honden worden losgelaten en stormen dwars door de pagger heen om op andermaats erf het hoognodige te doen.

's Avonds in je bed hoor je een knisterend, knerpend geluid onder je raam. Een tijger of een panter, of misschien een python?

„Opa, hoort U dat?“

„Dat is Bruno. Hij eet eierschalen, hij is dol op eierschalen“, zegt Opa.

In de tuin ligt een tapijt van eierschalen in fonkelende kleuren, blauw, rood, geel, groen, paars, schitterend als diamanten, glanzend als parels. Aan de bomen groeien trossen eieren; maar het zijn geen eieren, het zijn kleine wezentjes, danseressen en clowns, negertjes en bakerkindertjes...

L. v. Z.

Aardappelen

Toen de dokter in Indië suikerziekte bij mij ontdekte, mocht ik geen rijst meer eten. Alleen maar aardappelen, bladgroente en wat fruit.

Toen ik het mijn kokki vertelde begon ze prompt te huilen.

Ik vroeg: „Waarom huil je?“

Ze antwoordde: „Als mevrouw dan geen rijst meer mag eten dan gaat ze beslist dood!“

Ik troostte haar toen met de belofte: „Nou kok, ik zal proberen niet zo gauw dood te gaan hoor!“

Mevr. L. TIMMER

Give me land, lots of land, under starry skies above!

De kaart van Amerika maakt me altijd een beetje „bingoeng”. Zoveel staten, steden, rassen, middelen van bestaan en zoveel mensen, hoe onthoud ik dat allemaal? Veel gemakkelijker om te onthouden is, dat op dit ogenblik in alle 50 staten, van Michigan tot Hawaii toe, Indische mensen wonen. Dezelfde mensen die wij kenden uit Djombang, Sitoebondo, Lawang of Telokbetong. Dezelfde mensen die we daarna nog ontmoet hebben in Alkmaar, Hoogezand, Almelo of Heerlen. Allemaal mensen met één verlangen: ruim leven, vrij leven en een „home” voor altijd.

Uit de vele brieven die Tong-Tong van emigranten ontvangt, koos ik deze 3 huisvrouwen om U te vertellen hoe zij in de States leven en hoe zij het er vinden.

L. D.

Allereerst is hier Marion aan het woord, die met man en kind in Mill Valley, Californië, woont.

„Mijn man heeft een eenvoudige maar vaste baan in San Fransisco en is caretaker van de American Legion Building. Deze laatste job geeft ons recht op gratis huisvesting, wat ook alweer een belangrijke besparing betekent. Als de Legion een party geeft worden we altijd uitgenodigd als gast. Na de party, meestal met dinner, doen wij de afwas en verdienen samen nog \$ 5.— per uur. Een afwas van ongeveer 150 gasten, brengt gauw 4 uren werk en verdienen we zo'n avond \$ 12.— wat ruim voldoende is voor een week inkopen bij de kruidenier met vlees en kip en fruit toe! In de ogen van de Amerikaan zijn we geen penny minder of we nou met een schout de afwas doen of netjes met hun aan het dinner zitten. Als ik je vertel dat mijn man hier een nieuw bestaan begon met slechts \$ 25.— op zak en 2 koffers met kleren, is het haast niet te geloven dat we nu zo'n rustig leven hebben met alle genoegens waar we aan mee kunnen doen en ons kind alles kunnen geven wat je als ouders je kind kunt. We hebben een eigen wagen, zelf gekocht en afbetaald, nieuwe meubels en vloerbedekking en geen onbetaalde bills. Geregeld gaan we naar de tandarts en mijn dochtertje laat ik 1 keer in het jaar door een kinderspecialist checken.

Wat de kleren betreft: Je kleedt je hier zoals jezelf dat prettig en leuk vindt! Dit doet de Amerikaanse vrouw ook! In Indië en Holland kwam ik er nooit toe een hoed te dragen. Hier heb ik er nu al drie en draag ze ook! Handschoenen worden ook veel gedragen en je ziet haast geen blote benen!

Je hebt hier ook de jaargetijden en men kleedt zich er dan naar! Ze vallen wel niet in verscheid 20 sterk op als in de koude streken, maar we hebben hier ook Lente, Zomer, Herfst en Winter!!! Wat je je zeker moet aanschaffen en mee nemen zijn mantelpakjes! Niet erg dat ze wat oud zijn. Verder kun je hier alles dragen wat je staat en prettig vindt, niemand zal je daar scheel voor aankijken!!! Ik geloof zelfs dat het hun hier niet opvalt hoe je gekleed bent. In alle opzichten zijn wij hier VRIJ!!! Dat realiseer je pas als je hier bent

en op je zelf staat. Zeg, houd jij ook veel van bloemen als ik doe? Gisteren in S.F. zag ik in een zaak import tulpen in combinatie met witte angreks boelans en witte azaleas in de etalages staan. Hyacinten naast Japanse kersebloesems in grote hoeveelheden. Je weet in Amerika is alles immers groot en veel! Weet je wat ze ook hier zo mooi hebben...?! Kunstbloemen...!! Net echt en zo goedkoop! Aan mijn deur heeft mijn man van een kinder-Hollandse klomp, een deurklomper gemaakt. Nu heb ik in die klomp kunststulpen gedaan: rode, gele en rose. Zo iets spreekt tot de Amerikaan! En dat staat dag en nacht buiten in regen en zon!

Mijn dochtertje zat in de 4e klas toen we hier kwamen en werd ook in de 4e klas geplaatst. Ze kende geen woord Engels dan alleen: Yes, no and good bye. Ik leerde haar „Het Onze Vader” in het Engels. Nu spreekt ze zonder accent en vlotter Engels dan wij doen! Zij haalt steeds het hoogste cijfer voor spelling. Is op school erg populair door haar aanleg voor kameraadschap, rechtvaardigheid en eerlijkheid. Was in Holland een „Kabouter” hier „Brown”, heel gauw joint te the Girls Scouts. Is op school gekozen voor klaarvortje en doet trouw haar duty. Fietst elke dag naar school en is volgens de kinderarts: een zeer gezond kind! Ik heb voor mijn kind een nieuwe Simplex gekocht en meegenomen. Zij doet alles per fiets, ook boodschappen voor mij! Deze fiets zal ze ook kunnen gebruiken als ze naar high school gaat. Men betaalt geen schoolgeld, ook niet voor high school. Alleen de spullen die ze nodig hebben en contributies voor clubs enz. kost ons wat. Tegen die tijd zal ze dan zelf die kosten kunnen verdienen met baby-zitten. Geef jouw kinderen ieder een taak! Begin er nu mee en niet wachten dat jullie hier zijn! Niet steeds tegen de kinderen zeggen: „Straks als we in Amerika zijn... en je belooft hun gouden bergen...! Niet doen! Wij volwassenen, wij weten ongeveer wat ons hier te wachten staat! Het is aan ons om onze kinderen klaar te maken voor dit nieuwe bestaan! En je begint er mee nu! Nu je nog in Holland bent! Een geregeld eerlijk leven dat een ieder naar eigen leeftijd en draagkracht, haar of zijn kleine of grote plichten of taken weet. En dat ook doet!

Amerika... dat betekent wenen aan de ruimte, de vrijheid om alle richtingen uit te kunnen gaan...

Maar heb je die richting gevonden, dan is je blik vrij en zie je de dingen zoals ze zijn!

Alles gebaseerd op het geluk en welvaart van het gezin! Wij komen immers hier voor een gelukkiger leven? En wat is geluk? Immers het elkaar prettig en aangenaam maken, ja toch? En niets is zo leuk dan alles SAMEN te doen!!! Niet met hulp van instanties, maar gewoon samen, ons gezin!

Marion, Mill Valley, Calif.

De volgende story komt van Fé Klerks-Kühr en betreft haar eerste indrukken bij de aankomst en huisvesting in Madeira.

Tegen de avond werden we opgehaald door de familie, waar we voorlopig zouden logeren. Hier kregen we het hoe en wat over onze huisvesting te horen. Oorspronkelijk zouden we in de basement van deze familie gratis kunnen wonen. Heb niet een te lage dunk van een „basement” in zo'n luxe-omgeving. In Holland zou je een kapitaal hebben moeten neertellen voor zo'n huisvesting: ruim, luchtig, centraal verwarmd, de muren met hout betimmerd en luxieus ingericht, met een aparte badkamer en W.C. De kook- en wasruimte was voorzien van een groot elektrisch fornuis en automatische wasmachine.

Toen alles in kannen en kruiken was, kwam plotseling de city-manager, die ook diaken is van onze kerk, met de jobstijding, dat in een A-buurt geen twee gezinnen/samen mogen wonen, tenzij zij door samen te koken en dergelijke, toch één gezin zouden vormen. Door deze verordening zouden hoogstens

(Lees verder op volgende pagina)

Give me land, lots of land, under starry skies above

ouders en getrouwde kinderen kunnen samenwonen, maar er zou voorkomen worden, dat onderdelen van deze huizen onderverhuurd zouden worden, waardoor de buurt zijn eerste klas aanzien zou verliezen. Hoe dan ook de diakenen zaten met de handen in het haar en wij waren in aantocht. Madeira heeft n.l. bijna geen huurhuizen. 99,9% bewoont hier een eigen huis.

Gelukkig kwam er uitkomst. Een van de leden van de kerk vertelde toevallig, dat de woning, die bij zijn zakenpand behoorde, leeg stond. De bewoners ervan waren met de noorderzon vertrokken met een achterstallige huurschuld van anderhalf jaar. Hij had altijd maar medelijden met ze gehad. Met dit resultaat.

De diakenen kwamen in actie. Wij mochten niet eerst naar het huisje komen kijken, omdat ze bang waren, dat wij ons lieve leven ontmoedigd zouden beginnen. Het was namelijk hopeloos verwaarloosd en de tuin was volkomen verwilderd.

Pas een week later mochten we komen. Het leek wel of we in een bijenkorf terecht kwamen. Overal gegons van stemmen. Diakenen, ouderlingen en hun respectievelijke wederhelften, meisjes en jongens van de High School, allemaal waren druk aan het werk. Hier werd geveerd, daar werd geschuurd, geschrobd, geboend. Links en rechts werden we aan mensen voorgesteld, die we nog niet eerder ontmoet hadden. Iedereen hier noemt iedereen bij de voornaam, van het moment, dat je met elkaar kennis maakt.

Een blonde, goedgemaakte vrouw riep naar me: „Zeg, je man is ook boekhouder hè? Dan behoort je tot de groep van de armoezaiers. Kom maar hier!”

„Wat bedoel je met „arm“?”

„Nou... boekhouders verdienen hoogstens 6 à 7000 dollar per jaar”.

„Oei... met dat salaris ben ik rijk!”

„Leer ons rijk te zijn met zo'n inkomen!”

„O.K., als we het óóit halen!”

Een man, die op z'n knieën al transpirerend de verf van het onderste gedeelte van een deur zat te krabben, bleek de city-manager te zijn.

„Fé (erg zangerig uitgesproken hier. Het klinkt als Féfé), dit is een belangrijk man. Hij zorgt voor je meubels. Hij heeft erg zijn best gedaan om goed spul bij elkaar te krijgen. We hopen, dat je tevreden zult zijn”.

We zijn intussen in ons huisje getrokken. Het ziet er van binnen prima uit.

De buitenkant wordt a.s. zomer opgeknapt. Alles er in hebben we cadeau gekregen. Tafels, stoelen, servies, gasfornuis kanjer van een koelkast etc. etc. tot zelfs een radio, en televisie toe.

We voelen ons erg gelukkig hier. Mijn man had direct na aankomst al een baan. Bij een groot motelbedrijf dat in twee zelfstandige delen uiteenvalt. Eerst het motel op zichzelf, dat alleen een logeer- en parkeergelegenheid is. Het heeft 250 kamers. Gezins en eenpersoons. Elke kamer heeft radio en televisie. Verder heeft het motel drie zwembaden en zalen voor allerlei doeleinden: parties, banquets, receptions, conferences etc. Het tweede deel is het restaurant, waar mijn man werkt. Hij heeft de voorraadadministratie moeten opzetten (voedsel, glaswerk, linnengoed, bestek en dergelijke) en is tevens belast met de kostprijscalculatie van de verschillende schotels. Hij vindt het prettig en afwisselend werk. Hij begon op \$ 78.—, en na drie weken \$ 83.20 en weer drie weken later kreeg hij \$ 90.— per week.

De sponsors vinden zijn verdiensten „not to much”. Maar wat wil je als je pas begint en nog tonen moet wat je waard bent?

Zo langzamerhand zijn we tot de conclusie gekomen dat we wel in een zeer welgestelde gemeenschap terecht zijn gekomen. De eenvoudige hartelijke familie waar we een paar

weken gelogeerd hebben, bleek een inkomen te hebben van \$ 25.000 per jaar. Hij is chemisch ingenieur.

In zijn privé-leven is hij zondagsschoolonderwijzer en zijn ouderlinge van de Presbyteriaanse kerk.

De man die mijn badkamer had staan verven: vliegtuigbouwkundig ingenieur, en al de anderen stuk voor stuk met een fantastisch salaris. En dan de breedgeschouderde bloede jongeman, die met een groep jongeren het hek had getjet: 21 jaar, reclame-tekenaar, rijdt in een Europese sportwagen rond, jongste diaken van onze kerk.

Ik weet werkelijk niet of we geboft hebben of niet om in zo'n omgeving terecht te komen. Als boekhouder nog wel en op middelbare leeftijd! De tijd zal het leren.

Fl Klerks-Kübe,
Madeira, Ohio

De laatste brief is van Lydia van Mivos. Ze wonen in een oord waar de winter werkelijk winter is. Ze hebben alle tegenlagen gehad die een emigranten-gezin kan hebben. Maar nu wonen ze in een eigen huis, hij heeft een beoorlijke, vaste job: valt niet mee als je van administratie naar technisch moet overstappen. Maar het moet, dus het kan. Als je een vrouw hebt die achter en naast je staat tegelijk. Volgende maand zitten we hier precies 5 jaar en het feit dat deze jaren eigenlijk omgevlogen zijn is voor mij een goed teken, we hebben ons kunnen aanpassen. Voor een emigrant is dat aanpassingsvermogen zeer noodzakelijk plus een grote dosis humor! De kerk, die ons sponsorde plaatste ons in een groot 14-room farmhouse met volledige meubilering en levensmiddelen voor op zijn minst een week (onze familie bestond uit 7 personen, dus...) Er was zelfs een grote fles shampoo bij en wat konden wij die gebruiken! Wat kan je toch vies worden, hè, terwijl ze aan boord toch badkamers hadden. Enfin, we wonen nóg in datzelfde huis en we zijn in staat geweest om het te kunnen kopen, hoe? Allereerst door het harde werken van mijn ega. Hoewel geheel uit zijn lijn, wist hij door zijn doorzettingsvermogen en vaak ook gedwongen tonen van een „koelit badak” zich een steady job te verkrijgen. Het leven hier is ontzettend hard, maar wil je wat bereiken, dan moet je er tegen kunnen en niet alleen hier, het land van de dollar, maar overal elders, waar of niet? Je kunt het verzachten met zoals ik zeg, gevoel voor humor. Vragen ze je hier en zeker niet moedwillig, een van die voor ons stomme dingen als: Is it the first time you wear regular shoes instead of your wooden ones? dan zeg je: „Yes, my corn (eksterroog) was bothering me!” Je krijgt dan een medelijdende blik en een lift naar huis, eventueel. Wij, emigranten, zijn voor de Amerikaan interessant materiaal en als ze je kunnen strikken voor een of ander women-club, dan stellen ze dat zeer op prijs. Het krioelt hier van verenigingen en is de women-society dan ook haast even machtig als de mannen-afdeling. Dan heb je de P.T.A.-meetings van school, en eens in de maand, de Hollandse Ouderavonden, met cake en koffie na. Velen voelen hier niets voor, ik wil alleen maar zeggen, dat het je als vreemdeling veel goed doet als je er eens aan mee doet. Ook al denk je dat je met je armzalig Mulo-Engels niet durft te praten, men neemt je op en ze zullen je alle morele steun geven, indien nodig. En hebben we die niet hard nodig ook? En daarom ben ik blij dat we hier ons Tong-Tong center hebben, een clubje van onze eigen mensen, die elkaar daadwerkelijk en moreel steunen. Het klinkt toch altijd prettiger als je hoort: POEKOEL TEROES dan KEEP YOUR CHIN UP!

Lydia, Palmyra, New York

Handwerken voor de Indische huisvrouw in Holland (maar niet voor haar alleen)

De vorige maand was het handwerk-onderwerp vrij gebonden van aard, d.w.z. U had zich aan het materiaal te houden, de draden moesten geteld worden.

Het pakket van deze keer is wat vrijer van werkwijze en kom, dames, ik had wel wat meer enthousiasme verwacht van onze, vroeger in Indië altijd zo goed handwerkende leden. Zeker heb ik van verscheidene dames reactie gekregen, maar voor mijn gevoel nog lang niet genoeg.

Op bijgaande tekening ziet U wat we dit keer gaan maken: een kleed van 30 cm. bij 60 cm.

in verschillende kleuren. Er op getekend zijn de contouren van grachtenhuizen en huisjes uit de Oost.

De bedoeling is dat U de opgetekende contouren met zwarte katoenen draad opnaait, zo ook de boompjes.

Op de lap die U thuis krijgt, is met borduren begonnen, zodat U gewoon de draad op hoeft te nemen en verder kunt gaan met de reeds aangehechte draad.

Deze doek kunt U eenvoudig gebruiken als wandlapje; zet U er zelf in een bijpassende kleur katoen een zak onder, dan kunt U daar in, de eventueel door het huis slingerende papieren en kranten in bewaren.

Vouwt U echter het geheel dubbel en vult U het met schuimrubber, dan bent U in het bezit van een alleraardigst kussen.

Prijs van het pakket + beschrijving bedraagt f 6.— te storten op girorekening 243577 en te bestellen bij Lydia M. Luyten, Onde Doelenstraat 3, Amsterdam-C.

DUBBEL GEVOUWEN ALS KUSSEN

OPBERGZAK VOOR PAPIER

1001 AVONTUREN met de soetil

Lekker eten, lekker snoepen

Paten. Dat betekent de kinderen thuis met vakantie. Misschien logg's of veel tamoe straks op eerste of tweede Paasdag. Wat zullen we eten, wat zullen we snoepen, toch niet aan ien stuk door eieren, chocola en Paasbrood? Misschien is het met U net als met mij, dat ik bij het zien van al die zoetigheid extra zin heb in iets hartigs, iets goerigs, iets door en door Indisch. Daarom heb ik voor dit feestnummer alle lekkere recepten opgespaard die ik de laatste weken van keukenprinsessen heb ontvangen. Ik ben er haast zeker van dat ik U er een plezier mee doen voor de komende Paasdagen!

KETAN-DOEREN (SRIKAJA)

Gekookte ketan met een sausje van: santen, goela djawa en een flinke lepel doerian-jam uit blik. Deze saus een beetje binden met maizena.

Kolak (van pisang of desgewenst oebi) smaakt ook lekker met ditzelfde sausje maar dan met nangka uit blik i.p.v. doeren.

BANDROS

Een lekkernij uit West-Java. Broodkruim (van één brood) 2 eieren, 300 gr. cocos, 200 gr. poedersuiker, zout en olie.

Bereiding: Doe het broodkruim in een kom, vermengen met de losgeklopte eieren de cocos en wat zout.

Maak hiervan een samenhangend deeg, vorm er staafjes van van een vinger dikte, laat de olie in een pan heet worden en bak de staafjes daarin goudbruin. Laten uitlekken in een zeef. Schik ze op een schaalje en bestrooi ze met suiker.

KWEE PILOOS

6 of 7 grote aardappelen koken, schillen, fijndrukken en vermengen met 2 lepels meel en een theelepeltje zout. Vervolgens 2 of 3 eieren

toevoegen en alles goed met elkaar vermengen. Bak er in hete olie koekjes van ter grootte van een eetlepel. Mooi bruin laten worden en eten met poedersuiker.

LONTONG MET SAJOER SANTEN

Eigenlijk speciaal voor Fé Klerks-Kübr (die nu in Amerika zit en waarover U op de volgende pagina kunt lezen) was dit recept bedoeld. Het was een van haar lievelingsrechten en zij noemde het de „godenspijs“ uit haar schooljaren. Misschien wil Fé dit gerecht nog eens uitproberen als ze „Isong“ is? Wij doen het best! nu al!

LONTONG

Hele en gebroken rijst in gelijke hoeveelheden opzetten met 5 maal zoveel water en wat zout. Een ruime pan gebruiken. Eerst op groot vuur tot het water kookt, dan temperen en de rijst onder goed roeren gaarkoken. Eventueel onder het koken nog wat water toevoegen. Is de lontong gaar, de korrel goed uitgezet, dan de substantie op een grote platte schotel (of een paar platte borden) overbrengen en met een telkens natgemaakte houten lepel aandrukken. Op een koele plek koud laten worden en voor het gebruik in schuine stukken snijden.

SAJOER SANTEN MET PREI EN TAHOE

Benodigdheden: 3 teentjes knoflook, 2 kleine uien (1 grote), 1 rode, 1 groene lombok zonder pitten (of 1 groene paprika), stukje trassi (ongeveer als een duimnagel), 1 theelepeltje laospoeier of stukje laos, 2 salamladeren, 2 eetlepels asemwater, zout en wat suiker, santen, het groen van 4 à 5 preien (lekkerder is sjalottenloof, dat meer de Indische prei vervangt), wat gedroogde garnalen (ebbie).

Bereiding: de uien, knoflook en rode lombok fijnsnijden en met trassi en zout (en laospoeier) fijnmaken. De fijngewreven kruiden in 2 eetlepels olie fruiten. De santen aan de kook brengen, zonder deksel op de pan. De salamladeren, het asemwater, de gewassen ebbie en wat suiker naar smaak toevoegen en alles laten doorkoken, af en toe roeren. Nu de grof en schuin gesneden groene lombok bij de sajoer voegen en tenslotte de in de lengte en daarna in pinklange stukken gesneden prei. Is de prei gaar dan is de sajoer klaar.

De tahoe wordt in vingerdikke plakken gesneden en in hete olie gebakken. Omdat de Hollandse tahoe dikwijls niet zo stevig (paddit) is als de Indische, verdient het aanbeveling ze 10 minuten in ruim water met wat zout te koken. Water afgieten en de tahoe eerst laten afkoelen voor het bakken.

En zo dienen we de „godenspijs“ op: eerst in een diep bord de stukken lontong, daaroverheen de schuin gesneden plakken tahoe en dit alles overgieten met de sajoer.

En wat doen we met al die hardgekookte eieren die over zijn?

TELOR KETJAP

6 eieren (of meet) 4 lomboks, (gedroogde ook goed) 1 fijngesneden ui, 3 sioongs bawang poetih, stukje trassi, asem, laos, 2 à 3 lepels ketjap.

De eieren met een stukje asem koken tot ze bijna gaar zijn, pellen en even kneuzen. De kruiden fijn oeleken en fruiten in wat boter. De eieren erbij doen met wat water ketjap en wat asem. Laat alles in een kwartier doorkoken.

SAMBEL TELOR

Maak sambel oelek van een paar lomboks, zout, suiker en trassi naar smaak. Pel 2 of 3 hardgekookte eieren (naar gelang de hoeveelheid sambel) snijdt ze in stukjes en meng ze met de oeleken door de sambal heen. Niet te fijn maken. Op smaak brengen met iets citroensap.

KRUISSTEEK

(Uitgevers Vermande Zonen - IJmuiden)

Wie als meisje iets te doen heeft gehad met merklappen en kruissteeken (en wie heeft dat niet?) zal bij het zien van het boekje „Kruissteek I“ van Nel Rol, een dierbare herinnering beleven.

Om tegelijkertijd tot de ontdekking te komen dat de kruissteek met de jaren is meegegroeid en nog niets van haar bekoring heeft ingeboet. Met veel goede smaak zijn in dit boekje oude volkspatronen verzameld en op moderne wijze uitgewerkt. U vindt voorbeelden te over die bewijzen dat het statische rustige kruissteek-patroon verrassend goed combineert bij ons moderne interieur. Wandkleden, lopers, dekkleedjes, tea-cosies er is keuze genoeg, simpele motieven voor de vrouw met weinig geduld en tijd. Praktische en technische aanwijzingen maar vooral duidelijke werktekeningen helpen U over alle bezwaren van het beginnen heen.

Werkelijk een boekje dat als eerste van deze serie de deur opent tot meer creatieve kunstzinnig en hiermee een goede beurt maakt.

L. D.

Verstebenen:

Kruissteek I

door Nel Rol.

Het eerste deeltje van de nieuwe serie „GOED HANDWERK“ (zie de bespreking in dit blad)

40 pagina's oblong formaat. f 3,95

Ook bij de erkende boekhandel.

Vermande Zonen

Uitgevers - IJmuiden

KOKKIE GEEFT U DE VIJF

- 1 Alle rijstafelartikelen
- 2 Indische koekjes
- 3 Aziatische souvenirs
- 4 Rijstafelgerechten
- 5 Verzending van pakketten over de gehele wereld

Kokkies Rijstwinkels:

Witte de Withstraat 128
Telefoon 89438

Slotermeerlaan 125
Telefoon 130362

AMSTERDAM - W.

Journalistieke Totems en Bonzen

„*Je chéri des dames*”, en de bezielende ziel van een amateur-operette-gezelschap. Hij won aller harten (en een stormachtig applaus) wanneer hij, in de eerste scène van „DIE LUSTIGE WITTE”, het toneel op kwam snellen, met een wonderbare acrobatie op de tafel sprong en, zonder buiten adem te zijn, begon te zingen!

Verbeek en zijn lieve wedehelft zijn, enkele jaren geleden, kort na elkander, kinderloos gestorven. De kranten wijdde 2 of 3 regels aan hun heengaan. Het publiek, dat zich zo licht laat suggereren, en zijn gunstelingen verraadt, had hen beiden „gehad...”

De heer en mevrouw Van der Pant, hij redacteur-aandeelhouder (een foutieve *canal* van functies) van het BATAVIAASCH HANDELSBLAD; zij secretaresse van mr. Van Dijk, behoorden tot mijn beste vrienden. Ik herinner me speciaal een Sint-Nicolaasavond met hen.

De avond van de Goedheiligman was in Batavia natuurlijk een weinig anders dan in Nederland. Men zond elkaar anoniem surprises met versjes en gewikkeld in smaakvol pakpapier. Men at speculaas en boterletter. Maar daar hield elke vergelijking dan ook mee op. De intimiteit van de huiskamer onder het lamplicht, het gebel aan de voordeur zonder dat er iemand is, de snorrende vulhaard voor al, niets van dat alles. Om de beinwee ernaar te vergeten, maakten we lol. We maakten een soort Bosch' karnaval ervan. Met maskers, neuzen en Nederlandse nachtjaponnen! Stel u dat voor, bij 45 graden Celsius. Zo zat ik dan met de Van der Pant's op het platje bij Versteeg. Alle tafeltjes en stoelen waren bezet. Meisjes zaten op de schoot van haar jongens. Sommige knapen van een tandië van om-en-bij de vijf nulletjes, zaten op de grond. Met hun whisky and soda.

Auto's, fietsen (scooters noch bromfietsen), sado's, ebro's, delemans victoria's, typisch deze laatste voor de nachtschouwen, de giftige belladonna's, kwamen voorbij aan de lopende band.

Onder de kap van een victoria zat altijd, niet alleen op 5 december, maar het hele jaar rond, een eenzame, die gezelschap zocht. En zonder haar ook maar uit de verte te kennen, kon je met haar aanpappen; ja, zij deed het als zij het niet deed. Ze was altijd alleen, want zo gauw ze tuk had, ging de knol op een draf naar haar woning.

Zo tegen 10 uur (in de avond, natuurlijk) wemelde het op Noordwijk en op Rijswijk elke avond van victoria's. Dikwijls met een geslachtsziekte als premie...

Ik wil 't wel opbiechten: éénmaal heb ik me laten verleiden, en toevallig trof ik het goed. De dame was niet lelijk, voor zover het in de duisternis te constateren viel, en haar conversatie was werkelijk aantrekkelijk. Toch heb ik het nooit meer durven doen, want een-

maal „in het schuifje” besepte ik mijn risico, en dit temeer, omdat we haar woning aan de achterzijde moesten betreden, want... raad eens... aan de voorkant sloop haar man!

Het is hier de plaats om ook te vertellen — en dan stappen we ook voorgoed van het Bataviase nachtleven af — dat ik één keer, in een bui van nostalgie, mijn huisjongen heb opgedragen, ervoor te zorgen, dat een inlands meisje 's-avonds bij mijn thuiskomst, mij zou welkom heten. Inderdaad zat er, in de voor-galerij, gehurkt, een schat van een meisje. Ik nam toen nogmaals mijn huisjongen terzijde en vroeg hem of hij haar kende en of er geen gevaar van ziekworden was. Hij antwoordde, dat hij met stelligheid wist, dat het kind gezond was. Want... nog slechts een paar weken geleden had hij (105 jaar) haar zelf geprobeerd!

Hoe mooi en gezond mijn gast ook was, het onderhouden viel tegen, en ik heb daarom ook deze proefneming nimmer herhaald.

Toen ik haar hoffelijk, in het beetje Maleis, dat ik kende, mijn dank stamelde (een dank, welks oprechtheid gestaafd werd met een behoorlijk aantal kopeken), toen nam het lieve kind mij de woorden uit de mond, en zei: „*Tosau banjak kassian sama nonna?*”

Van Loon vertelde mij later, dat zij deze woorden zo vaak had horen zeggen door Hollandse gastheren, dat ze dacht, dat het *dit* wel zou zijn wat ik tevergeefs tot uitdrukking poogde te brengen... Maar we zaten, in alle onschuld, bij Versteeg, de Van der Pantjes en ik, en de maan scheen door de bomen. Thuis pakte de bediende wel de pakjes aan, en slaperig thuiskomend, vond je ze, netjes gerangschikt op de tafel in de voor-galerij.

Dick van der Pant was *what you call* een fijne vriend. Hij was iets jonger dan ik. En hij was een type, welks gelijke ik nooit meer heb ontmoet. Hoe zal ik hem beschrijven? Een droog humorist, soms zelfs overslaand naar cynisme, dwepend met Schnitzler, zeer literair, belezen, een tikje *Waltzschmerz*, maar een hart van goud, gastvrij en gul ten uiterste.

De beste karakteristiek krijgt ge misschien van hem als ge weet, dat hij evengoed vriend voor mij bleef toen ik, zijn HANDELSBLAD, waar hij mee dweept en al zijn geld in zat, verradend, was overgelopen naar de vijand. Tot op het ogenblik, dat ik met hem op de „REMBRANDT” stond, die mij naar Genua zou brengen, en zei: „Ik zou nu volmaakt gelukkig zijn als ik niet zo verkouden was!” — tot op dat gedenkwaardige ogenblik — en ook nog veel later: in Den Haag en in Parijs — is hij mijn VRIEND geweest en gebleven.

In het vorige nummer vertelde ik het u reeds: Hij heeft in héél zijn leven één roman geschreven. Het boek heeft hem een goed gehonoreerde en zeer prettige werkkring gekost, omdat zijn *boss*, Beretty, een vroomheidsbevlieging had. De roman, die nog immer op een ereplaats staat in mijn boekenkast, heet „GIGOLO”. En dan weet u het wel... Op het schutblad lees ik: „Aan mijn ouden Indischen bevrienden collega en collegialen vriend Leo Faust”. — Gedagtekend: januari 1926. (En daarnaast de prijs: 3,75).

Mevrouw Van der Pant, geb. Geyl, was het schoorsteen-pendant van haar man, een allerliefst, elegant poppetje. Een pracht-stiel!

Toch konden ze het — zoals de meeste pendants — niet zo best met elkaar vinden, hoe-

wel geen van beiden ooit mij, noch ook iemand, iets ervan heeft laten merken.

Een kleine man met een merkwaardige levensloop was Meyer. Fabricius had het originele denkbeeld gehad, in het BATAVIAASCH HANDELSBLAD in een paar kolom Engels het voornaamste nieuws uit datzelfde nummer van de krant samen te vatten, en Meyer was de man die dat bezorgde. Hij was een klein mannetje, inderdaad. Correct, doch uitermate zwijgzam, zat hij in zijn boekje op de Redactie, en buiten de krant zag je hem nooit ergens. De enige woorden die hij ooit met mij gewisseld heeft, zijn „*Morning* en „*Good evening*”.

Maar diezelfde Meyer heeft later 'n reuze-idee verwezenlijkt. Toen 't met het HANDELSBLAD niet zo erg meer ging, is hij naar Amerika vertrokken, met name naar Hollywood, en heeft daar een bureau geopend van dokumentatie voor film-regisseurs. Als je wilde weten hoe de rue Mouffetard of noem-maar-op in Parijs, of het kleed en gelaat van de Groot Moefitie, of de sterrenwacht op de Mont Blanc, of het kerkje van Volendam, of het atelier van Kees van Dongen, of, of, of... eruit zag, hij had de foto.

Hij heeft me nogeens naar Parijs geschreven en me gevraagd zijn associé in Europa te worden, met heel veel reizen naar en fotograferen in de gekste oorden. Maar ik heb het niet aangedurfd. Op het ogenblik leeft hij van zijn rente in San-Francisco.

Tweemaal heb ik enkele dagen in het ziekenhuis „Tjikini” gelegen. „*Malade imaginaire?*” Dagen, gestolen van mijn collega Van Loon, die dan, naast zijn zware dagtaak, ook nog mijn lichte moest vervullen. Die goeie sul Van Loon, een beer van 1 m 80, die mij nooit iets kwalijk heeft genomen, zelfs niet toen mijn geneesheer, dr. Schorel, hem opbedde: „We hebben hier jullie Leo Faust. Wat moeten we met hem doen? Hij mankeert niets!” Van Loon was en bleef een weldoende vriend voor mij, omdat ik ver van vrouw en kind was, omdat ik gruwde van de kost van het goedkope *pension de famille*, zodat zijn lieve vrouw me zondags heel dikwijls ten eten vroeg en op werkdagen een dubbele portie naar de krant stuurde. Bij de Van Loons heb ik mogen logeren, toen ik op 31 december het NIEUWS en mijn woning verliet, terwijl het schip, de „REMBRANDT”, dat me naar Genua zou brengen, pas enkele dagen later in Priok meerde.

Lachend zonder een zweem van afgunst of verwijt heeft Van Loon mij verteld, hoe hij eens, badend in het zweet, op weg naar een zware kampongbrand of cholera-epidemie, een ambulance-wagen tegenkwam, waarin, achter het opengeslagen gordijn, kollega Faust hem minzaam toewuifde... Ik was weer eens op weg naar het onvolprezen „Tjikini”.

O, die zalige rustpozen in „Tjikini”! Ik lag op 'n *korsi males* op de stoep van mijn kamer, tegenover de verrukkelijke bloembedden in het midden van de binnenplaats. Het leek wel of het hier zelfs koeler was dan elders in de stad. Toch kende men toen nog geen *air-conditioning* of acclimatisatie. Dit was Wel-Tevreden...

LEO FAUST
(Wordt vervolgd)

GELDONTWAARDING

Vroeger: kerok met een benggol.
Nou: met een stuiver...

„INGET MATI” & „AD PATRES”

Begrafenis- en Crematie-Onderneming

Fa. Johs. Ouwejan & Zn.

Opricht 1924

ROUWKAMERS en
ONTVANGKAMERS
AIRCONDITIONED

Kantoren: Fred. Hendriklaan 7,
Den Haag, Tel. 070-556427 (2 lijnen)

Ik herinner mij nog als de dag van gisteren...

.....dat ik mijn eerste wedstrijd in Soerabaja moest fluiten. In 1931 werd ik van Batavia overgeplaatst naar Soerabaja en het sprak natuurlijk vanzelf, dat ik mij bij de S.V.B. als scheidsrechter aanmelde.

Nu moet ik helaas zeggen, dat het peil van de scheidsrechters in Soerabaja in die dagen niet bijzonder hoog lag. Er waren n.l. enkelen onder, die, door het onderhouden van zakelijke relaties met de leiders van enkele voetbalverenigingen, niet geheel vrij stonden of althans meenden niet vrij te staan. Hun beslissingen vielen dan ook nog wel eens teveel uit ten gunste van de club van de bevriende leiders.

Al spoedig na mijn aanmelding kreeg ik van de S.V.B. een „zware“ wedstrijd te leiden, waarbij het ging om het bezetten van de eerste plaats. De gegadigden waren H.B.S. en Tiong Hwa, twee clubs die werkelijk aan elkaar gewaagd waren. De wedstrijd werd gespeeld op het oude H.B.S.-veld aan Pasar Toeri (bij het N.I.S. Station). De publieke belangstelling was enorm en waar ik in feite nog nimmer in Batavia een dergelijke zware wedstrijd had moeten leiden, was het hele geval voor mij een echte opgave. Gelukkig had ik goede grensrechters en alles ging redelijk goed. Tot er zich in de tweede helft een incident voordeed, waarbij ik resoluut moest ingrijpen.

Op zeker moment had Wim Voll (H.B.S.) de bal. Nu was mij al gebleken, dat Voll geen gemakkelijke jongen was, ik hoorde later dat hij ook een bekende bokser was, maar het ging alle perken te buiten toen hij door Sie Liong, de spil van Tiong Hwa, op een zeer onfaire manier werd getrafd.

De enige straf die ik kon geven was, dat Sie Liong het veld moest verlaten. Toen had ik de poppen aan het dansen. In het veld stonden de spelers als kemphanen tegenover elkaar, op de tribunes werd gevochten en... Sie Liong wilde het veld niet uit. Ik riep de aanvoerder van Tiong Hwa bij mij en zeide hem, dat ik de wedstrijd zou staken, met alle gevolgen daarvan voor rekening van Tiong Hwa, als Sie Liong niet uit het veld ging.

Inmiddels was het veld overstromd met publiek, zodat van doespelen geen sprake was. Maar met behulp van het bestuur van H.B.S. en de aanwezige politie kon tenslotte het veld worden ontruimd, waarna ik de resterende tijd wilde laten uitspelen. Doch... ik telde op het moment dat ik weer wilde laten beginnen elf spelers van Tiong Hwa en dat kon natuurlijk niet. Weer de aanvoerder van Tiong Hwa laten komen en hem er op gewezen, dat er geen sprake van een invaller kon zijn.

Enfin, de wedstrijd werd onder hoogspanning uitgespeeld en bij het laatste fluitsignaal weer een stroom van publiek over het veld. Met veel belangstelling voor de scheidsrechter die het had aangedurfd om een speler van Tiong Hwa uit het veld te zenden.

Er werden geen pogingen gedaan om mij te molesteren, maar erg happy voelde ik me niet, hetgeen ik echter niet liet blijken. De verslagen in de dagbladen schreven met lof over mijn debuut, maar ik vond deze reclame toch niet prettig.

's Maandags kwam ik, in mijn functie van

makelaar, bij de Agent van het Oei Tjiong Ham Concern, de heer Lim, om zaken te bespreken.

Maar wij spraken meer over de wedstrijd want... de heer Lim was voorzitter van Tiong Hwa, zodat U wel kunt begrijpen dat hij het met mijn beslissingen niet eens was.

Gezien enkele vrij heftige gesprekken bij mij thuis met mijn vrouw over het al of niet verder leiden van wedstrijden, deelde ik de heer Lim mede, dat ik de Bopd zou verzoeken mij geen wedstrijden meer te laten leiden waarbij Tiong Hwa betrokken was. En de heer Lim deelde mij daarop mede, dat Tiong Hwa er geen prijs op stelde, dat ik wedstrijden voor hen zou leiden.

Doch het mooiste komt nu nog. Na verloop van een jaar ongeveer, waarin ik vele belangrijke wedstrijden kreeg (het was o.m. de periode dat Bep Bakhuis en Felix Smeets voor Thor in Soerabaja uitkwamen), zou Tiong Hwa ter gelegenheid van een jubileum serie-wedstrijden organiseren. En... toen kreeg ik van het bestuur van Tiong Hwa de vererende uitnodiging om de finale te leiden. Hetgeen ik natuurlijk niet wilde weigeren. Ik heb nadien nog vele wedstrijden, waarbij Tiong Hwa betrokken was, geleid en tot tevredenheid van beide partijen. Ook de wedstrijden van Nan Hwa uit Hongkong (met de bekende Number Nine) die door Tiong Hwa werden georganiseerd, zagen mij als leider. Werkelijk na het stormachtige begin van mijn Soerabaja-periode, heb ik daar tot 1936 met zeer veel genoegen gefloten, en behoud ik aan die tijd de aangenaamste herinneringen.

HOOGEWOUDE

I.K.K. TONG-TONG

Egypte

Op 5 april j.l. hield de heer Deetman, staf-employé bij de K.L.M., een boeiende lezing over het oude Egypte (Oude Rijk, Midden Rijk, Nieuwe Rijk). De heer Deetman studeert (in zijn vrije tijd 's avonds!) in Leiden Egyptologie, bij wijze van hobby en kan daar met verve en veel overtuigingskracht over spreken. In vogelvlucht behandelde hij de dynastiën en de kenmerken ervan. De hiërogliefen werden in het begin nauwelijks gebruikt, later in steeds grotere mate totdat in de laatste periode ieder plekje van het inwendige van een koningsgraf gebruikt werd om de glorie van de farao te beschrijven. Al werd niet altijd bloemrijke taal gebezigd! De heer Deetman kon de opschriften op de grafen, op dia's vertoond, vlot vertalen. De dia's waren fotografisch zeer knap en ook als illustratiemateriaal buitengewoon geschikt. Prachtige foto's o.a. van de Koningsvallei aan de Westoever van de Nijl en het graf van Toet-anch-Amon. Dit graf, in 1921 door Carter ontdekt, was ongeschonden en tot de nok vol gouden gebruiksvoorwerpen, waaronder een sarcofaag van puur goud met lapis lazuli ingelegd en vele massief gouden beelden van farao's.

De opkomst van de kringleden was zeer behoorlijk en het was verheugend verscheidene nieuwe gezichten te ontdekken. Iedereen was zeer enthousiast over het gebodene. De heer Deetman was bereid nog een causerie te verzorgen. Het zal beslist weer de moeite waard zijn!

K. v. D.

De volgende kringavond zal plaats vinden op 19 april a.s. De heer HUGO SACHS zal „Nonnie“ van Jan Fabricius voordragen. Dat wordt een zeer bijzonder evenement en dat wordt lachen!
Ri.

Pasar Malam Tong-Tong 1962

Op 29, 30 juni en 1 juli a.s. zal in de Haagse Dierentuin wederom worden gehouden de steeds populairder wordende

PASAR MALAM TONG-TONG

Heden, 15 april, begint de inschrijving voor het afhuren van standruimte. Informaties over tarieven, opstelling en alle andere bijzonderheden kunnen worden ingewonnen bij de

**Afdeling Propaganda en Publiciteit
Tong-Tong
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag**

Wees er tijdig bij met uw reserveringen, want evenals vorige jaren is de standruimte uitverkocht vóór U er een tweede keer aan denkt en dan is het helaas te laat.

Ook ideeën voor expositie en amusement kunnen aan bovenstaand adres worden ingezonden. Een aantal bijzondere attracties is reeds op ons programma gezet. Streep deze drie dagen op uw kalender aan en kom beslist mampirren! Abonnees in Amerika, Azië, Afrika en Australië die reeds begonnen zijn met het contact voor inzending; wacht niet te lang! U mag op deze grote sam-sam van de Indische burgerij in Nederland niet ontbreken.

In de komende nummers volgen nadere bijzonderheden over deze Pasar Malam. Houd ze in de gaten. Noteer de data: 29, 30, 1!!

de Mardijkers

Aangaande de Mardijkers staat in verschillende geschiedenisboeken niet veel vermeld. Slechts hier en daar wordt er terloops melding van gemaakt, terwijl er omtrent de Chinezen en andere Indonesische bevolkingsgroepen naar verhouding veel meer wordt verteld. Ook in de Javaanse babads heb ik haast niets over deze mensen gelezen. Wat ik er van te weten ben kunnen komen heb ik van overleveringen. Toen door de overwinningen der Hollanders de Portugees/Spaanse invloedssfeer geleidelijk aan uit India, Ceylon en Malakka werd verdrongen, kwamen de vele gewezen en vrijgekochte slaven en ook afstammelingen van Portugezen uit de veroverde nederzettingen zich in Batavia vestigen, welke stad door haar geweldige opkomst een tekort aan arbeidskrachten begon te krijgen. Deze vrije slaven werden ter onderscheiding van de eigen Hollandse afstammelingen, die de naam van „burghers” droegen, aangeduid met de Sanskrietse naam van „Mardijkers”, afgeleid van het woord „Merdeka” d.i. „vrij van dienst-(betoon; -baarheid)”. Een uitzondering werd gemaakt met de vrijen uit de Philippijnen, voornamelijk uit Luzon, die Panganger werden genoemd.

Uit de overwonnen Portugese steden aan de Perzische Golf (Ormoezd), Goa (India), Puente de Gale (Ceylon), Malakka en Macao kwamen deze onder hun eigen capitano's zich te Batavia vestigen, alwaar ze in een wijk ten Oosten van de stad werden samengebracht en gesteld onder de bevelen van een algemene Majoor, naar wien de wijk later werd genoemd n.m.l. „Kemajoran”. Wat de vrije slaven uit de Molukken betreft, deze werden op het eiland Kisar samengebracht en vormden aldaar een gesloten samenleving, zonder zich te vermengen met de autochtone bevolking.

(„Bekisar” heeft tot op heden de betekenis van gemengdbloedig). Bij de Bataviase Mardijkers handhaafde zich de Portugese invloed, die zich uitte in taal en gewoonten, tot het begin van de 19e eeuw. De Gouverneurs-Generaal in de 2e helft van de 17e eeuw ergerde zich hierover niet weinig en zagen hierin zelfs een gevaar, omdat dit „aangroeiende zwarte gespuis” hoe langer hoe aanmatigender begon op te treden en trachtten derhalve de Hollandse taal en zeden in te voeren, maar tevergeefs, het Portugees was bij deze mensen te diep ingeworteld! Er kwamen in die periode heel weinig Hollandse vrouwen naar de Oost en al spoedig vermengden Hollanders zich door huwelijken met deze Mardijkers en namen hun taal en gewoonten aan. Uit deze huwelijken komen de Indo's voort, die evenals hun half-Portugese voorouders hun hart verpaid hebben aan

muziek (Krontjong), zang (serenades en pantoens), de jacht, de schermkunst (pentjak) en de dans (menari). Hierbij wil ik even aanstippen, dat de uitnodiging van „tari boong” ten rechte moet luiden: (Dans, broeder).

De beroepen die de Indo's toen uitoefenden waren navenant, men was muzikant, danser, jager, transportondernemer, schermleeraar (goeroe pentjak), barbier en heelmeeester (voornamelijk voor het zetten van bloedzuigers). Van dit laatste spruit waarschijnlijk onze voorliefde voort voor het gebruik „lintah” in onze liederen. Hier volgt er een:

*Djangan mandi kali Semarang,
Kali Semarang banjak lintabnja
Djangan man dengan nonab Semarang
Nonab Semarang banjak tingkabnja!*

Ook in andere grote steden van Java woonde de Indo's in aparte wijken. In Soerabaja bijvoorbeeld: Kalongan - Krembangen - Pesa-

pen en in Semarang de wijk Karang Bidara - Tawang. Misschien kunt U ook het volgende liedje nog:

*'k Ben geboren te Tawang-trati,
Een paradijs niet ver van hier,
'k W'erd opgevoed met rode nasi,
'n Stukje tempé voor een cent of vier.
Ik heb geen schoenen aan mijn voeten
Ik heb geen dekking voor mijn bast
Maar daar zit ik niet om te treuren
en ik wil niemand zijn tot last!*

Ziedaar een Indo ten voeten uit. Gelukkig zijn met niets anders dan de blauwe hemel en de zon die schijnt in het water.

En uit dit conglomeraat van volkeren zijn wij voortgekomen en onze kinderen en kindskinderen zwermt uit, de ganse wereld door getekend met het echte teken van „Merdeka” op hun voorhoofden, omdat zij afstammelingen zijn van vergeten Mardijkers. Van hieruit wil ik ze toeroepen „Tari Boong! Poekoel teroes!”

Ten behoeve van deze uitzwerpende mensen aan U geachte redactie ook de wens en de yell: „Poekoel teroes!”

W. F. W. SCHARDIJN

DE WITTE BOEAIA

Naar aanleiding van uw artikelenreeks „De Tijger in het Volksgeloof” zou ik U graag het onder volgende feit willen verhalen. Het geheel is historisch, helaas...

Het was een dag als zovele dagen in Halmahera. Robert S., vergezeld door zijn twee neven, was het bos ingetrokken om peniki (kalongs) te schieten. Het was nog vrij vroeg in de ochtend. Vrolijk pratend en schertsend liep het drietal het bos in, steeds in de boomtorend of eronder stilstaand, wanneer een zwarte vlek in een boomkruin verdacht werd peniki te zijn.

Na een uur of twee zo gelopen te hebben, bleven de drie plotseling stilstaan en keken enigszins bevreesd naar een op hen afkomend oud vrouwtje. De zilverwitte haren netjes achterovergekamd en eindigend in de traditionele kondé. Nog vreemder, ja geschrokken zelfs, keek het drietal naar het vrouwtje, dat hen intussen vlakbij genaderd was. Want in tegenstelling tot de aldaar heersende adat beantwoordde het vrouwtje de eerbiedige groet van het drietal niet met het normale „Djou” (1), maar terwijl haar ogen van haat gloeiden hief zij haar vinger dreigend naar Robert op en zei: „Wee degene, die de witte boeaia ook maar probeert kwaad te doen; de dood zij zijn deel!”

Verbluft keken de drie jagers het verdwijnende vrouwtje na. „Soeanggi!” (2), fluisterde één van hen. „Soeanggi, jakis!” (3), riep Robert die, na van de schrik bekomen te zijn, in hevige woede ontstoken was door het onbeschofte gedrag van het besje en zwoer dat wanneer hij de witte boeaia tegenkwam, het beest zeker kon zijn een kogel door zijn lijf te krijgen.

Het drietal vervolgde de jacht in een enig-

zins gedrukte en geprikkelde stemming. Hoewel zij schijnbaar geconcentreerd de boomkruinen bespieden, zagen zij de daar hangende peniki's niet. Toen zij zo een poosje gelopen hadden, kwamen zij bij een open vlakte in het bos, waar heel zachtjes een riviertje kabbelde. Plots wees één van hen naar een dofglanzend voorwerp op de open plek in het bos. Daar lag vlakbij een kromming van het riviertje een melkwhite krokodil te zonnen.

Terwijl Robert zacht een vloek mompelde, laadde hij zijn jachtgeweer, legde aan, schoot... en met een wijde sprong plonsde het aangeschoten dier in het water, waar het meteen in de diepte verdween. „Pas dia pi fai-fai” (Precies in zijn zijde, achter de voorpoot), mompelde Robert grinnig voldaan.

De jagers besloten toen maar weer naar het dorp, waar zij zouden overnachten, terug te keren. In het dorp aangekomen, zagen zij voor één van de kamponghuizen een menigte verzameld staan. Nieuwsgierig traden de jagers op de menigte af en vroegen wat er gaande was.

„De enzame vrouw die hier woont, is plotseling aan bara (4) gestorven. Het moet een uur of wat geleden gebeurd zijn”, vertelde één der omstanders.

Voorzichtig betraden de jagers de woning waar de dode op haar bed lag. Alle drie verbleekten bij het zien van het lijk. Het was het oude vrouwtje, dat hen met de dood bedreigde wanneer zij het waagden de witte boeaia kwaad te doen. Het lijk had onder iedere oksel een bara ter grootte van een kaliber 16 Bouquet, het kaliber van Robert's jachtgeweer.

„Pas dia pi fai-fai,” fluisterde de één, „Boeaia poethi!” fluisterde de andere onderaan.

DANIEL J. HENDRIK

(1) Djou = letterlijk „beer”, doch kan als dagelijkse groet of als nitroep van schrik gebruikt worden.

(2) Soeanggi = Molukse beks.

(3) Jakis = asp; kan op verschillende manieren gebezigd worden zoals „anak jakis” = stout kind; „dia pi jakis” = je grootje; „Soeanggi jakis” = beks, kletsboek, heb ik lak aan!

(4) Bara = onderbuid, zeer pijnlijk gewel; de Molukkers schrijven het toe aan beks-erij, doch ik heb ze met sulfa-tabletten met succes genezen.

DE LEGENDE VAN KATTÉ-KIP

Tijdens de Japanse bezetting werden we op de been gehouden door de vele voorspellingen en geruchten over een spoedige afloop van de oorlog. Naar aanleiding van wat Djojobojo had voorspeld plantten we allemaal djagoeng. Immers als deze rijp zou zijn, zouden we vrij komen Ieder van ons die toen in Indië zat weet dit.

Maar een andere legende, die van de Katté-kip zogenoemd, is minder bekend. Het gaat hier om de legende die in Koeningan in steen gebeild zou zijn, of in een of ander geschrift zou voorkomen.

Wie weet hier iets van en kan ons dat vertellen?

RED.

Evenals de tijger speelt — ook nu nog — het geloof dat de mens zich kan veranderen in een krokodil of dat zijn ziel daarvan bezit kan nemen, een voorname rol bij de inheemse volken van de Indische Archipel. Misschien nog meer bij de tijger, omdat de krokodil over de hele Archipel verbreid voorkomt.

T.g.t. zullen wij nader hierop terugkomen, zodra de serie over „De tijger in het volksgeloof”, zal zijn beëindigd.

J. C. H.

HOBBY News

Redactie „HOBBY NEWS“, POSTBUS 8006, DEN HAAG-Z. Alle aanmeldingen ruilaanbiedingen, vragen e.d. dienen steeds aan dit adres gezonden te worden.

Aan alle mensen die reeds wat inzonden voor het vullen van de HOBBY-TON onze hartelijke dank. Wie volgt? Wij kunnen nog véél gebruiken. Dus inzonden maar lui en ook hierin het advies POEKOEL TEROES.

ATTENTIE VOOR ALLE VERZAMELAARS
In de toekomst komt er een verzamel- en ruilrubriek tot stand met onze lezers in de U.S.A. Ergens in Californië zal het hoofdkwartier komen. Niet alleen de TONG-TONG-lezers maar ook anderen mogen zich opgeven om hiermede naar hartelust te kunnen deelnemen.

Het voordeel van de TONG-TONG-lezers is natuurlijk, dat het nieuws over de diverse onderwerpen regelmatig in „HOBBY NEWS“ verschijnt en zij van alles wat hiermede samenhangt op de hoogte gehouden worden.

Hobby Sobat zelf zal de nodige contacten gaan leggen en verzoekt derhalve een ieder die mee wil doen met deze Overzeese HOBBY-RUIL- & KONTAKT-rubriek zich overwijd op te geven. De hobby-vrienden en vriendinnen die reeds een registratienummer hebben ontvangen, kunnen volstaan met het opgeven van dit nummer. Voor de rest s.v.p. volledige naam en adres vermelden en of U wel of géén TONG-TONG-abonnee bent.

Ook vermelden voor welke hobby U zich wilt opgeven. Vanuit Californië als Centraal Hobby knooppunt worden alle gegevens al of niet via TONG-TONG HOBBY-NEWS verder doorgezonden naar elk daarvoor in aanmerking komend land.

Geef U vooral tijd op en stel niet uit tot morgen wat U vandaag nog kunt doen.

Willen ALLE U.S.A. TONG-TONG-lezers „HOBBY NEWS“ berichten of zij belangstelling hebben voor lectuur over Indië in de Nederlandse Taal en zo ja de titels en schrijvers opgeven. Via „HOBBY NEWS“ kunnen dan aan de boekenliefhebbers in de States alle boeken over Indië toegezonden worden tegen speciale lage TONG-TONG SERVICE kosten.

Postzegels. Alle verzamelaars kunnen t.z.t. via Hobby Sobat aan nieuwe ongebruikte zegels en Eerste Dag's-enveloppen komen van de U.S.A. Belangstellenden dienen zich tijdig op te geven opdat wij een overzicht krijgen om hoeveel liefhebbers het hier gaat. Wegens vertrek van Hobby Sobat naar Californië zal de POSTZEGEL-RUIL-PORTEFEUILLE een verandering ondergaan en wel als volgt. Alle verzamelaars die zegels inzonden en lijsten, zullen de namen en adressen ontvangen van de andere verzamelaars die ook dezelfde landen sparen, zodat zij onderling met elkaar in contact kunnen treden en kunnen ruilen. Speciale aanbiedingen zullen steeds in „HOBBY NEWS“ worden vermeld. Stuur dus voorlopig géén ruillijsten meer in. Gaarne zou Hobby Sobat willen weten of er onder de verzamelaars een actieve persoon is met veel vrije tijd die hier in Nederland de belangen van de andere postzegelverzamelaars wil behartigen (als centrale figuur) en die alle VRAAG & AANBOD voor het buitenland direct aan Hobby Sobat kan doorgeven. Stuur even een kaartje naar bovenvermeld adres (met antwoordzegel) en het komt in de bus.

Militaire insignes & decoraties. Wie kan ons weer aan nadere gegevens helpen? A. de naam van het onderdeel; B. waar en wanneer opgericht en ontbonden (K.N.I.L.); C. wanneer naar Indië en wanneer terug (O.V.W. en Dpl.); D. standplaatsen in Indië en acties waaraan werd deel genomen; E. naam van de Commandant(en).

„A“ DIVISIE.
Omvattende alle troepen op Oost-Java (Mariniers Brigade X-Brig. en enkele losse K.N.I.L. onderdelen)

KLEUREN: Gele toren op rood veld. De torenpoort, gevormd door de letter „A“ is ook rood. Badge is van metaal.

KWARTIERMEESTER

GENERAAAL.
KLEUREN: Ondergrond: wijnrood; Helm: blauw; KMG + Lauwertakken: wit. Badge is van metaal. Nadere gegevens ontbreken. Wie onder U???

Suikerzakjes: Ruilbasis 1 : 1. Voor 10 verschillende ontvangt U ook 10 andere verschillende retour. Indien U 10 dezelfde stuurt, ontvangt U ook 10 dezelfde van een ander soort retour. Voor diegenen onder U die niet verzamelen... denk aan de HOBBY-TON.

Ansichten. Gooi géén ansichtkaarten weg, maar stuur alles naar HOBBY NEWS die maakt er weer anderen gelukkig mee. Kaarten uit binnen- en buitenland zijn van harte welkom.

Sigarettbandjes. Voor verzamelaars ruilbasis 1 : 1. Heeft U dubbele genummerde sigarettbandjes, geef ons dan uw dubbele nummers

FORTEIJN & CO.

v/h te Djezja

Vlamingstraat 5, Den Haag
Telefoon 11.66.77

HORLOGES

Pontiac - Mido - Prisma

Radio BOLLAND

Stationsweg 143 - Telefoon 601703
DEN HAAG

Hét speciaal adres voor

Krontjong- en Cowboy-Toppers

Zo juist ontvangen NIEUWE KRONTJONG L.P.

en zending Amerik. Western. L.P.'s
Wij hebben ook een spec. af. voor
TECHNISCH SPEELGOED
o.a. Märklin — Fleischmann — etc.

Van wie is het foto-album?

Zoudt U misschien in Tong-Tong bekend kunnen maken dat ik in het bezit ben gekomen van een album met oude foto's, die vermoedelijk eigendom zijn van een Rotterdammer die op Sumatra heeft gewoond? Ik maak e.e.a. op uit de onderschriften bij de foto's die allemaal in Nederland zijn genomen, vermoedelijk vóór de tijd dat de eigenaar in Indië zat.

Er staan opnamen in van de Kralingse Plas met een zeilscheepje genaamd „Wacht even“, verder de tennisclub „Swift“, Baan 4. Dan foto's van een balmasqué van V.Z.O.D. 31 januari 1931 en een balmasqué N.R.V. 4 februari 1931 met de namen Theo v. Vliet, Kobi, Lou v. Vliet, Max en Jeanne. Nog meer namen: Huis van Mevr. Mulder - Apeldoorn; Grootje Leentvaar (1929), Eindbal Elly Kallmeyer - april 1931; Guus Mertens, Dikkie Diederik, Rottemeeren 1929.

Dat de oorspronkelijke eigenaar in Sumatra (Deli) heeft gezeten maak ik op uit het feit, dat ik de foto's van iemand heb gekregen die zelf in Sumatra heeft gezeten en ze bij zijn eigen foto's heeft toegezonden gekregen, die in Sumatra waren teruggevonden. Ik houd ze voor de rechtmatige eigenaar ter beschikking.

J. HOOGEWOUD

Linnaeuslaan 6, Haarlem

op, zoda wij die via HOBBY NEWS verder kunnen verspreiden.

Munten. Verzamelaars die t.z.t. munten uit de U.S.A. willen hebben kunnen zich thans alvast hiervoor opgeven bij Hobby Sobat.

Lacifermerken. Heeft U merken over die U niet gebruikt, denk dan ook weer aan de HOBBY-TON. Dubbele geeft niets, alles is welkom. Er zijn genoeg liefhebbers. Zoekt U bepaalde nummers? Geef ons de nummers op, zodat wij die via HOBBY NEWS aan andere kunnen mededelen.

HOBBY SOBAT

KOENTIL ANAK

Ik las Tjalie's verhaal over de poentanak, anderen noemen het „koentil anak". Zoiets heb ik meegemaakt in Timor-Koepang in 1941. Er was een vrouw bij ons in de buurt gestorven, die een baby verwachtte. Een paar weken daarna zag ik angstige groepjes mensen met elkaar praten en wijzen naar de waringinboom voor het huis van de gestorven vrouw. Ik hoorde toen van hen dat ze elke avond de lach van de koentil anak hoorden. Ik geloofde er nooit aan en lachte er om.

Een week of wat daarna gingen mijn man en ik van de kegelbaan naar huis, en moesten langs het bewuste huis met de waringinboom gaan. Het was ongeveer drie uur in de morgen. Toen we onder de waringin liepen, hoorde ik hoog boven me ruisen en een kakelend gelach steeg op. Het was een akelig geluid. Ik keek naar boven en zei tegen mijn man: „Zeg, daar zitten kippen in de boom! Hoe komen ze daar?" En ik maar zoeken naar de kippen, maar niets kwam naar beneden en het gelach (ik hield het voor gekakel) bleef aanhouden. Ik dacht toen nog helemaal niet aan een koentil anak.

Toen ik me omdraaide zag ik nog net dat mijn man hard wegliep. Ik rende hem achterna en vroeg waarom hij niet op mij wachtte. Hij zei: „Weet je niet wat dat is?? Het is een koentil anak!" Toen kreeg ik koude rillingen en sloot vlug de deur. Toen pas realiseerde ik me, dat inderdaad een kip niet zó kon kakelen. Het had iets lugubers. Dat is mijn eerste en laatste ervaring met zo'n on-aards wezen. Maar ik heb in Koepang heel wat meegemaakt met spoken, enz. Ik was blij toen ik daar weg moest vanwege de oorlog.

MEVROUW J. FRANKEN

SPADA

Omstreeks 1900 was ik te Fort de Kock, oftewel Boekit Tinggi, in huis bij tijdelijke plegouders. Het zoonje van de huisjongen was een soort anak mas van zijn meesteres; deze liet hem aankleden in een wit pakje voorzien van een rode uitmonstering. 's Avonds als een bezoeker „spada" riep, ging deze kleine jongen (zelf ook „spada" genoemd door de vrouw des huizes) naar voren inplaats van de djongos als een soort piccolo.

L. C. HEYTING

*Tigers of course have solitary habits
And hunt where brown and yellow leaves
are thrown.*

*They are not companionable beasts like rabbits
And much prefer to eat their meals alone.*

(W. C. Smith: "A Heretic").

Asthma-Bronchitis patiënten

U kunt direct verlichting en zelfs veelal genezing vinden door aanschaffing van de

„CHEMO"

Handverstuiver

Fijne verstuiving
Ontbreekbare, Lichtwerende
Medicijnhouder.

Ook in ELECTRISCHE
UITVOERING verkrijgbaar
voor zware patiënten!

Vraagt inlichtingen bij:

CHEMO-PHARMACIA H.O.

(Dir. Th. E. Bendien)

FRED. HENDRIKPLEIN 6,
DEN HAAG, Telefoon 070-55.26.47

Voor abonnees:
f 3,50 per 3 regels,
elke regel meer, één
pop meer.

Voor niet-abonnees:
dubbel tarief. Alléén
bij vooruitbetaling.

TH. v. SOEST, Keizersgracht 505, Amsterdam, KOOPT BOEKEN OVER INDIE (onverschillig welke taal en onderwerp).

Een blijvende herinnering: IND. LANDSCHAPPEN OP DOEK, sawahs-bergen-flamboyant, enz. 90 x 45; f 15.—, kleiner f 10.—, Oosterse Kunst „AURORA", Anna Paulownastraat 3, Den Haag.

Zendt per postw. f 10.— + 12 ct. postz. opg. naam en voornaam, geb. plaats, datum en uur aan Mr. Max (Mishka Mestèr) en U ontvangt binnen 3 dagen een horosc. voorsp. f 1.50. Na Tel. afspr. Galileistr. 187, Den Haag, Tel. 395337.

HUWELIJK. Amsterdamer, R.K., 37 j. jonger uitzien, 1.80 m., tot enkele jaren terug andere roeping gevolgd hebbend en daardoor nog ongehuwd, z.km. slank, R.K. goed Ind. of Amb. meisje, kind(eren) welkom om zo aan zijn kantoorleven meer inhoud te geven. Brieven onder No. 1546.

Voor de zomer- of vakantiedagen, GEM. 2, 3 en 4 PERSOONS KAMERS beschikb. m/z. w.m. inlicht. Mevr. van Gerwen-Nigg, Jac. v. d. Doesstraat 101, Den Haag, Tel. 070-330240.

HUIS TE KOOP. Ridderkerk, 4 sl.k., vliering, badk. Ruime gang dito keuken, kelder, W.C., Voor- en achtertuin ruime eet- en zitkamer. Inl. 01896-2612.

MALAGA a/d COSTA DEL SOL. Nieuw gemeubileerde flat te huur van mei t/m sept. Brieven No. 1547 Tong-Tong.

WIE KAN MIJ HELPEN aan: Encyclopaedie v. N.O.I. 8 delen. Atlas van Tropisch Nederland. Jasper/Pirngadie, Inl. Kunstnijverheid. Aanbiedingen aan Th. H. van Soest, Keizersgracht 505, Amsterdam.

„TOEKANG PIDJIT" Mevrouw van Slooten, Vaillantlaan 587 Den Haag. Zaterdag enige uren vrij voor damesklanten na zes uur. Tel. 603482.

Ter overname gevraagd: i.g.st. verkerende KREES. Brieven nr. 1549 van dit blad.

GEPENS. WEDNR., Ind. Ned., 61 j., wonende in de omgeving van Almelo Deventer en Zwolle; z.s.k.m. beschaafde dame, niet ouder dan 50 jaar, fin. onafh. c.q. ambt. wed. m.z. karakter, zorgzaam, huiselijk en kennende koken, voor de huishouding en verzorging; huw. n. uitgesloten. Br. met foto o.e. ret. onder No. 1550.

GEZOCHT IN AMSTERDAM: ongem. kamer m. kook- evt. douche-gelegen. door werkende dame m. lieve rustige hond. Per 1 mei of eerder. Brvn.; Mevr. A. C. A. Jasper, Keizersgr. 277, Amsterdam.

TE KOOP: Echt Ind. Rotan zitje. Te bez. Makassarstraat 38¹¹, Amsterdam-O. Op maand. woensd. en donderd. te 20.00 uur.

WONINGRUIJ: aangeb. in Enter (Ov.) 4-kr. eensgez. won. GEVR. in Zd. Holl. U-trecht of Amersfoort 3-4 kr. gezinswon. Brieven onder No. 1551.

Ind. bejaard echtp. zoekt in Den Haag-Bezuidenhout 2 kam. part. c.v., met warme maaltijd; bij Ind. fam. Brieven No. 1552.

DEN HAAG. Aangeb. zonnig berenhuis, 9 kamers (direct te aanv.), eigen grond, gunstig gelegen (omgeving Metropole). Vraagpr. f 45000.—. Brieven no. 1555.

De TOEKANG PIDJIT voor Vlaardingen is: Rudolf an Haack (Si Dolph), Joh. de Wittstraat 50b, telefoon 01898-5550.

BOLS

voor
de man
met
de fijne
neus!

MARNELLI

Haute Couture van Mevr. M. A. Clinkens - Frankenstraat 12 - Den Haag - Telefoon 542.370
v/h Maison „Marie Antoinette" - Soerabaya

Heeft thans ook een prachtcollectie van de meest

MODERNE VOORJAARS- EN ZOMERCOSTUMES

Indien U dit wenst, komen wij ook bij U (in den Haag en omstreken)

Thuis Rijsttafelen geen bezwaar

bij TOKO „LEBIH BAIK"

staat alles voor U klaar

Keuze uit meer dan 30 gerechten en sambalans. Profiteer van onze REVALUATIEPRIJZEN rechtstreeks van eigen fabriek aan consument.

STATIONSWEG 79

— TELEFOON 605787

— DEN HAAG

IK EN BENTIET

Op een dag ik ontmoet Si Bentiet bij mijn school. Dese hij is één uur. Ik kom druit fan school en lo, Si Bentiet hij is al daar! Hoe ken! Wan fierde school fan Bentiet, hij is fer. Ik seh: „Lo, 'ntiet! Al uijt jou school! Koh so froeh!”

Hij seh: „Als fandaah, ik haat op stok.”

Ik seh: „Adoeh! Doormaardoor op stok. Als so, hoe ken oer woorden jii!”

Hij seh: „Als Ardjoena, hij haat naar school?”

Ik seh: „Niet!”

Hij seh: „Als Pandji Anom, hij haat naar school?”

Ik seh: „Niet.”

Hij seh: „Als Sam Pek Eng Tai, hij haat naar school?”

Ik seh: „Niet.”

Hij seh: „En tóh oer! Ik seht jou, Lie, als dese tjakar ajam (en dan hij wijs lijn-nja in zijn han) hij seh: je wor oer, naaa, je wor oer. Als hij seh: je wor koeploek, laatmaar je haat naar school duisent jaar, tóóh koeploek.”

Ik seh: „Als so, haat maar nooit meer naar school!”

Hij seh: „Ah, foor de ouwe heer dese voor opsnijen een beetje. En toh alleen maar fan-tét-tét-tét-tét.”

Ik seh: „Van tijd tot tijd.”

Hij seh: „En dan ik seh wat!”

Ik seh: „Als jii, jij seh: fantét-tét-tét-tét. Itoe tóe-nja één stuks ketefeelen.”

Hij seh: „Mmmmm, Dúúus: fan-tét-tét-tét.”

Ik seh: „Ha-ha-haaa! Niet. Van tét tot tét!”

Hij seh: „Fan tot-tot-tét!”

Ik seh: „Ha-ha-ha-haaa! Fan tét-tot-tét!”

Hij seh: „Fan tét-tot-tét!”

En toen ik lah mij rot. En dan Si Bentiet hij draai mijn arm. „Apa loe!” hij seh. „bespoten jou friend! Ekskuus!”

Ik seh: „Ekskuus.”

En toen hij haat weh. En als fêr, ik sreev: „Tét-tot-tot-tét-tét-tét! Soedir moebil, tjopét-tjopot!” En dan Si Bentiet hij feegt 'm naar mij, maar ik loopt als haas.

En toen al.

TJALIE ROBINSON

Ardjoena, Pandji Anom, Sam Pek Eng Tai = Javaanse, resp. Chinese heldenfiguren.

(Vervolg van pag. 9)

De Poekoelan

daarin is verweven. Misschien is het niemand opgevallen, dat een kat nimmer een muis bespringt, als deze zich stil houdt, omdat ze dan een misprong zou doen, maar niet zodra de muis zich beweegt, doet de kat haar sprong en is het met de muis gedaan. Ditzelfde krijg je met poekoelan, als de tegenpartij niets doet, is het liever ook niets te doen, omdat je door elke beweging verraadt, welke je plannen zijn. Het is daarom zaak, om de tegenpartij door een schijnbeweging te forceren een slag of schop te doen. Eerst dan wordt bliksemsnel gereageerd, dus „handelen op het juiste moment”. Het is niet zo, dat als je volleerd bent, je dit ook direkt af kan, want dan ben je nog stijf en onbeholpen in je aanvallen. Je weet wel wat je moet doen, maar dan toch niet zo als een ervaren pentjaker. Daarom is het nodig na het volleerd zijn nog vele jaren te oefenen om deze routine op te doen. Ik kan daarover meepraten, omdat ik zelf ruim 7½ jaar hieraan heb gedaan. Het spreekwoord zegt het ook al: „Oefening baart kunst”.

J. W. DE VRIES

JONG BLIJVEN

en van het leven genieten
met al uw energie

Ook u - of u nu man of vrouw bent - zal zich jonger, vitaler en gelukkiger voelen. Bij het toenemen der jaren neemt uw energie af. Activeer uw geestelijke en lichamelijke werkkraft. Voel u fitter!

Gebruik daarom de reukloze Kloostervrouw Aktief Capsules. De ideale combinatie van tarwekiemolie en knoflook - verrijkt met vitamines - in Aktief Capsules, hebben wij aan de steeds voortschrijdende wetenschap te danken.

Tarwekiemolie bevat werkzame stoffen in geconcentreerde vorm voor bloedvoorziening en spieren en activeert bovendien de stofwisseling. Knoflook is reeds jaren bekend om zijn veelzijdige werking, die vooral de gezondheid ten goede komt. 1000 i.e. vitamine A en 100 vitamine D₂ zijn verrijkend toegevoegd.

Met Aktief Capsules leeft ook u gezonder, opgewekter en... actiever!

AKTIEF CAPSULES Per flacon **3.90**

SINGER SELECTEERT INDISCHE KRUIDEN

Wordt U te zwaar?
Neem de veilige
Indische

ONTVETTINGS- PILLEN

40 stuks f. 1.30
120 stuks f. 3.60

(KOEMIS KOETJING)
REMOEKDJOENG

Urine-afruwend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.50
In kruiden: f. 2.21

Verhoog Uw
galwerking door

TEMOE LAWAK
Bloedzuiverend,
zacht laxerend
In tabletten: 20 st. f. 1.25
100 stuks f. 4.50
In kruiden: f. 2.65

N.V. THE SINGER IMPORT - HOF 39 - AMERSFOORT, TELEFOON 5547

Zoek voor de PAASDAGEN
tijdig uw artikelen uit bij

maison Bogerijen

voorheen Bandoeng, A. Th. Knuivers, Reinkenstraat 50, Den Haag, Tel. 333351

Het vanouds
voor U bekende adres voor

taarten, gebak, koekjes, bonbons,
zoutjes,
kaaskoekjes, saucijzenbroodjes etc.

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

Onze naam waarborgt kwaliteit

Wij hebben een prachtige
collectie
paaseleren, chocoladefiguren
etc. etc. alles eigen fabrikaat.

Cruys Voorbergh

uit de hand geslagen. Hij kijkt verschrikt, of het niet beschadigd is, maar, hoe wonderlijk ook, er is niets aan te zien — gelukkig! Was het een Poesaka-stuk, dat op deze wijze wilde laten weten, dat het te weinig hormaat werd gegeven? Wij beiden zijn daar meteen van overtuigd. Ik zeg: U zult er wat aan moeten doen. Wierook misschien? Ja, zegt hij.

En dan weer: is het niet zonde dat al het moois verdwijnt. Het vakmanschap steeft ook uit. Men kan het mooie handwerk niet meer maken. Op de pasars ziet men niets moois meer. In Palembang wilde ik een kris laten repareren. Er was nog maar één — oude — man die het kon. Is dat niet vreselijk?

Dan verteld hij over zijn ervaringen bij de Boroboedoe, dit meest fantastische bouwwerk van eeuwen. Over de machtige mystiek waarin hij daar gevangen werd; en hoe daar binnenin een oppermachtige Kracht verborgen is. Hij vertelt mij hoe Leadbeater in 1904 reeds schreef, dat na een veertigtal jaren de Europeanen uit Indonesië weg zouden trekken, omdat hun opdracht daar teneinde zou zijn. Die hele verdere dag kon ik niet meer rustig werken. Een vraaggesprek met Cruys Voorbergh, dat pakt je aan. Je wordt volkomen geïnterpeerd door het wezen van deze mens. Zijn rusteloosheid was op mij overgeslagen. Plannen... ja — zeker, dat kon Tong-Tong samen met hem doen.

Neen, rusteloosheid is 't woord niet. Gewoon creativiteit. En je vraagt je af hoe het mogelijk is, dat Nederland deze man laat gaan. Veertig jaren bijna heeft hij gevochten om erkenning, maar men zag zijn waarde niet. Nu hij door het buitenland ontdekt is, ja, nu wil men hem ervan terughouden om te gaan. Maar dat kan nu wel te laat zijn.

Zo gaat het meer: kleinburgerlijke mentaliteit, afgunst, nou ja, misschien wat grote woorden, in elk geval niet willen zien, een niet kunnen proeven van de exquisiteit. Appels en peren, ja, maar mangga en doerian, neen. Wat de boer niet kent... En evenzo op geestelijk gebied. Zou 't daarom zijn dat Nederland niet

heeft ontdekt welke waarden er in deze man schuilten? Is er één gebied van de Kunst dat hem vreemd is?...

Tong-Tong is nog maar een klein blad. Het kan — helaas! — maar een kleine plaats inruimen voor een man, voor wie als men hem ook maar enigszins adequaat zou willen schetsen — als dat al zou kunnen — een dik boek nodig zou zijn. Maar wij wilden ook in onze kring niet achterblijven om hem de hulde te brengen, die hij verdient. Vooral ook om onze kringen te laten weten, dat er nog een andere kant is aan Cruys Voorbergh, een die in het algemeen niet voldoende wordt belicht, zijn eurotropische wezen dat zijn oorsprong vond daar waar hij het levenslicht aanschouwde, in de gordel van smaragd, of zoals hij zelf zegt, in de aura van de Oosterse vrouw, de geduldige baboe, die zijn kinderleventje koesterde.

Moge hij eens nog weer terug kunnen gaan naar zijn land van herkomst, naar wat hij noemt zijn Verloren Paradijs!

WIES VAN MAARSEVEEN

Nog altijd is

Jos van Arcken

(v/h Ryswyk, Batavia)

gevestigd Laan van Meerdervoort 520

VOOR ELKE SERVICE

op gebied van

HORLOGES en JUWELEN

N.V. Splendor Gloeilampenfabrieken - Nijmegen

GEVRAAGD

op uitgeverkantoor te Den Haag

**een
accurate
facturiste**

Leeftijd omstr. 20 jaar

Brieven met uitv. inlicht. o.a. omtr. opl. en vorige bestr. onder nr 1548 bur. v. d. blad

GEVRAAGD VOOR ARGENTINIË

(Aristobulo del Wallen, provincie Mesiones, klimaat en omgeving ongeveer gelijk aan Indonesië)

ALLROUND PLANTER

om op te treden als zelfstandig assistent
op nog te ontginnen onderneming

Prijs wordt gesteld op grote praktische ervaring
en bekendheid met bamboeconstructies

Enige kennis van Duits (en eventueel Spaans)
is aanbevelenswaardig

Brieven met uitvoerige inlichtingen onder No. 1553, Tong-Tong

GAAT HET OM UW OGEN?
ga naar

Lilian

v/h J. H. GOLDBERG Surabaya.
Overtoom 133, Amsterdam, Tel. 89537
Voor Ziekfonds. van 30-40% korting

Een van onze moderne eethoeken

4 EETKAMERSTOLEN, teakgekleurd,
met moderne bekleding f 138. —

BIJPASSENDE EETKAMERTAFEL f 75. —

BERGMEUBEL, teak met klep of glas f 207.50

drie maanden rentevrij, natuurlijk bij

JAN RIJPSTRA N.V.

complete woninginrichting - dames-heren-kinderkleding
haarden en elektrische huishoudelijke apparaten

de constant rebecquestraat 5-49 - den haag - telef. 333577

*Nieuwe ontwikkeling
op koffiegebied!*

VAN NELLE'S

„vacuum-in-pak” SUPRA KOFFIE

Een opzienbarende nieuwe vinding: vacuum-kartonverpakking! Hierdoor blijven het volle aroma en de heerlijke smaak van deze speciaal voor dit nieuwe merk samengestelde melange volkomen behouden. Oók nu de koffie reeds gemalen is! Zelfs als het vacuum-pak open is geweest, blijven aroma en smaak veel langer bewaard dan bij normaal verpakte koffie. Een ontwikkeling, die ongetwijfeld een grote toekomst voor zich heeft! Nú heeft de huisvrouw immers altijd koffie vers in huis. De pittige, volle smaak valt direct op, al bij het eerste kopje.

*altijd
vers!*

KNIP!

Knip het pak open, nadat u de bovenkant van de doorzichtige binnenzak omhoog hebt getrokken. De inhoud is vacuum-verpakt en dus nog hard. Maar daar gebeurt het wonder: de koffie wordt op slag zacht en dan...

RUIK!

Het volle, heerlijke Van Nelle-aroma stroomt u tegemoet! Dit is werkelijk verse koffie!

PROEF!

En dan uw eerste kopje Van Nelle's SUPRA KOFFIE... verukket! Duidelijk proeft u het verschil met „gewoon” verpakte koffie... Ja, de volle, pittige smaak valt u direct op.

VAN NELLE'S SUPRA KOFFIE

MANIS, SEDENG DAN ASIN
Verkrijgbaar bij de meeste Indische toko's
over het gehele land en bij
VANKAKAWAT
Dr. Augusteijlaan 40 - Rijswijk (Z.-H.)
Telefoon 954632

Wie
AMSTEL
drinkt...
doet zó

Reisbureau Oosterom

Kruisweg 6B - Haarlem - Telefoon 02500-20140 (b.g.p. 12570)

Ver achter de hollandsse wolken
schijnt ONZE zon!
Voor studiereizen en vakantietochten
zomede passages
is uw aangewezen adres:

Vraagt uitgebreide geïllustreerde
zomervakantiereizen 1962

Verenigingen, Sportbonden e.a. clubs
aanzienlijke groepsreducties

Geïnteresseerden in LAS PALMAS, Gran Canaria
zendt Reisbureau Oosterom
gaarne alle gewenste inlichtingen toe

J. G. YSSEL DE SCHEPPER

Firmant Alg. Ass. bedrijf „Argo”

- Assurantiën
- Financieringen
- Hypotheekverz.

Kantoor en woonhuis Corn. de Witt-
laan 83, Den Haag, Tel. 557172

restaurant wijnants

v/h Cecil

Hollandse en Indische keuken

Hoogstraat 12 - Den Haag - Tel. 115300

Dir. M. WIJNANDS
v/h Grand Hotel, Makassar

VOOR LEDEN VAN „UIT EN THUIS”

In 1962 kunt U op de voordeligste manier naar Uw familie in Amerika en/of Canada

per

LOFTLEIDIR
ICELANDIC AIRLINES

De maatschappij
met de
laagste tarieven.

AMSTERDAM-NEW YORK retour
via Reykjavik

1289.-

ALLEEN
VOOR
ECHT-
PAREN

LUXEMBOURG-NEW YORK retour
via Reykjavik

1168.-

DIT ZIJN JAARRETOURS

Vlieg de Saga-route
Een sprookjesreis tegen een sprookjesprijs.

In 1962... naar Amerika:
„ONDER ONS IN GROEPSVERBAND”

Vraagt inlichtingen bij Mevr. M. Brückel-Beiten,
Van Aerssenstr. 217, Den Haag, Tel. 070-558210

Laat U verwennen.
Gun Uzelf
een sprookje.

**VLIEG NU
BETAAL
LATER**

TELEFOONNUMMER WORDT MET INGANG VAN 1 MEI A.S. GEWIJZIGD IN 070-630260